

Pavel Martinovský
a kolektiv

HISTORICKÉ a DIDAKTICKÉ INSPIRACE

JSOU OSMIČKY NÁŠ OSUD?

ASUDI

EDICE INSPIRACE

Pavel Martinovský
a kolektiv

HISTORICKÉ A DIDAKTICKÉ INSPIRACE

JSOU OSMIČKY NÁŠ OSUD?

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Tento sborník vyšel v rámci Dotačního programu MŠMT na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání pod č.j. MSMT-104-24/2018-1. Tento projekt má evidenční číslo 29230/2017-12.

© ASUD 2018

ISBN 978-80-907447-0-7

Slovo úvodem

Máte před sebou sborník příspěvků s názvem Jsou osmičky náš osud?

Zahrnuje dva typy příspěvků. V první části nazvané **Minuty a hodiny...** jsme shromáždili aktivity s kratší časovou dotací, které lze zvládnout v rámci jedné vyučovací hodiny, maximálně jednoho vyučovacího dne. Druhá část **...dny, týdny a měsíce** představuje aktivity časově náročnější, některé projekty trvaly i celý kalendářní rok.

Jak sborník chápat? Nabízí se dvojí výklad. Nejprve si položíme úvodní otázku:

Jsou osmičky náš osud?

Seděli jsme s kolegou dějepisářem u piva a přemýšleli jsme nad osmičkovými výročími. Pak jeden z nás nadhodil kacířskou myšlenku – A jsou vůbec osmičková výročí důležitá? Nejsou v našich dějinách důležitější data?

Jako vůbec v dějinách?

Tak vezmeme jen ty moderní, 20. století.

Dobře – co takhle vydání první ústavy? Takže 1920.

A co 1915? Masaryk poprvé vyslovil nahlas myšlenku samostatného státu! Nebyla důležitou hospodářská krize? 1929.

Devítka – pak i rok 1939. 15. března.

A co Košícký vládní program? 1945.

Komunisté vyhráli volby – 1946.

Měnová reforma v roce 1953?

Perestrojka – kdy vlastně začala?

Možná byste mohli pokračovat, možná byste našli jiné, důležitější události jiným, „neosmičkovým“ datem.

Jsou tedy osmičky naším osudem?

Pokud nesouhlasíte, nabízí se druhý, možná pádnější výklad tohoto sborníku. Velmi často se už několik let hovoří o tom, že se na základních a středních školách nevěnuje dostatek prostoru výuce moderních dějin. A když už, tak ve třídách probíhá frontální výuka, učitel si odvykládá svoje a žáci to po něm přežívají.

Pokud sborník dočtete do konce, tak snad dáte za pravdu těm druhým, kteří tvrdí pravý opak. **Moderní dějiny se na školách probírají, ba co více, ty se prožívají!**

*Za všechny autory příspěvků a za výbor ASUD
Pavel Martinovský*

P. S. Pokud se za 10 let (v roce 2028) budou opět připomínat osmičková výročí, třeba si někdo vzpomene. 2018 – to vyšel osmičkový sborník ASUD.

OBSAH

<i>Ludmila Bursíková</i> : Rekapitulace osmičkových výročí	8
<i>Ivan Bauer</i> : Geometrické dějiny	14
<i>Ivan Bauer</i> : Legie československé	17
<i>Ludmila Bursíková</i> : Střípky z hodin k roku 1918	19
<i>Pavel Martinovský a Benedikt Pinc</i> : Osmičkový komiks	31
<i>Pavel Martinovský</i> : Mnichovská dohoda	34
<i>Pavel Martinovský</i> : Dědečkův deník	41
<i>Pavel Martinovský</i> : František Kriegel	44
<i>Pavel Martinovský</i> : Nezvaný host	50
<i>Pavel Martinovský</i> : Jaroslav Dietl	52
<i>Petr Kočíř</i> : Exkurze do Památníku Hrabyně a muzea československého opevnění Darkovičky	54
<i>Jakub Chřibek</i> : Osudové osmičky	56
<i>Ludmila Bursíková</i> : „Tož to kupte!“ říkal Masaryk o obrazech	60
<i>Eva Zajícová</i> : Proměny náměstí aneb Kruh se uzavírá	70
<i>Libor Šmejda</i> : Českolipští dendrologové	75
<i>Lada Boháčová</i> : ČSR 1918 – 2018 – připomínka výročí	78
<i>Ivo Rejchrt</i> : Sto let republiky	81
<i>Pavel Horák</i> : Příběhy 100 let Republiky Česko(slovenské) a 40 let školy ...	87
<i>Zuzana Vránová</i> : Kroky ke svobodě (1948 – 1968)	96
<i>Jana Zlámalová, Romana Grosičová</i> : 100. výročí samostatného Československa	103
<i>Petr Kočíř</i> : Osudové osmičky našich dějin	107
<i>Anna Mášová</i> : Stoleté ohlédnutí po našem	113
<i>Magda Stříbrná</i> : Republika stoletá	123
<i>Vladislav Veselý</i> : Všenorská malá velká osmička	127
<i>Benedikt Pinc</i> : Pomník Mliady Horákové	129

...Minuty a hodiny

REKAPITULACE OSMIČKOVÝCH VÝROČÍ

Ludmila BURSÍKOVÁ

- Využitelnost:** *hodiny opakování událostí „osmičkového roku“
činnost do suplované hodiny*
- Cíl:** *zkontrolovat znalosti žáků
zopakovat a upevnit znalosti terminologie
vytvořit prostředí k diskuzi o událostech „osmičkového roku“*
- Mezipředmětové vztahy:**
*český jazyk, zeměpis, informatika,
kulturní rozhled*
- Časová dotace:** *10 – 20 minut, v případě diskuzí i celá hodina*
- Pomůcky:** *vytištěné pracovní listy
internet, odborné příručky*

Rekapitulace osmičkových výročí – PRÁCE S DATY A UDÁLOSTMI

ÚKOLY:

1) *Přiřaď správná data k událostem*

a) data

1158, 1278, 1348, 1378, 1458, 1618, 1648, 1818,
1848, 1868, 1878, 1918, 1938, 1948, 1968

b) události

- ..... založení Univerzity Karlovy
- ..... vznik ČSR
- ..... Vladislav II. českým králem
- ..... vpád armád Varšavské smlouvy do ČSSR
- ..... KSČ se dostala k moci
- ..... konec třicetileté války
- ..... smrt Karla IV.
- ..... porážka Přemysla Otakara II. na Moravském poli
- ..... podepsání Mnichovské dohody
- ..... položení základního kamene Národního divadla demokratické strany československé v Rakousku)

- ..... zahájení třicetileté války
- ..... pražské povstání proti absolutistické vládě Habsburků
- ..... Jiří z Poděbrad zvolen českým králem
- ..... založení Národního (Královského) muzea

2) *Vyber si nejméně jednu z událostí a zpracuj úvahu: Zamysli se, proč dané datum přiřadit, nebo nepřidat mezi důležitá osmičková výročí?*

ŘEŠENÍ:

1) *úkol*

- 1348 – založení Univerzity Karlovy
- 1918 – vznik ČSR
- 1158 – Vladislav II. českým králem
- 1968 – vpád armád Varšavské smlouvy do ČSSR
- 1948 – KSČ se dostala k moci
- 1618 – konec třicetileté války
- 1378 – smrt Karla IV.
- 1278 – porážka Přemysla Otakara II. Na Moravském poli
- 1938 – podepsání Mnichovské dohody
- 1868 – položení základního kamene Národního divadla
- 1878 – založení Československé sociálně demokratické strany
(jako Sociálně demokratické strany československé
v Rakousku)
- 1618 – zahájení třicetileté války
- 1848 – pražské povstání proti absolutistické vládě Habsburků
- 1458 – Jiří z Poděbrad zvolen českým králem
- 1818 – založení Národního (Královského) muzea

Rekapitulace osmičkových výročí – ABECEDA

Tato metoda není moje. Seznámila jsem se s ní u výborného didaktika Mgr. Ivana Bauera. Používám ji často, když potřebuji, aby si studenti upevnili terminologii z určitého tematického celku. Lze ji využít jako přípravu na opakování, či přímo jako zkoušení. Nejčastěji ji dávám do dvojic (i více studentům) a při přípravě na opakování dokonce povolují práci se sešitem, s knihou a internetem. Také se dá dobře využít při suplování.

Podstatou je napsat si abecedu a ke každému písmenu připsat jeden pojem (odborný termín, jméno osobnosti, zeměpisný pojem...). Je nutné vymé-

zit téma. V našem případě pak osmičkové téma. Já jsem vybrala rok 1918 – vznik ČSR. Samozřejmě asi by žáci nedali dohromady údaje jen z tohoto roku, proto jsem už začala válkou a pár let po vzniku republiky.

Na závěr si společně říkáme pojmy a někdy ještě dovysvětlujeme.

Zadání	Řešení – např.
A	Agrární strana
B	Beneš, Baťa
C	Clemanaceu
Č	Čapek, čechoslovakismus
D	Detronizace
E	Eliáš
F	František Josef I., František Ferdinand d'Ésté
G	Gellner, Gajda, Gočár, generální stávka
H	Hlinka
Ch	Chotková Žofie
I	Irkutsk
J	Jirásek
K	Kramář, Karel I. Kotěra
L	Legie
M	Manifest spisovatelů, T.G.Masaryk, Martinská deklarace
N	Národní shromáždění
O	Obecní dům
P	Plečník, Podolská, Pětka
R	Rašín, Rusín, rota Nazdar, Rumburk
Ř	Říjen, muži Řijna
S	Syrový, senát
Š	Švehla, Švec, Štefánik
T	Tříkrálová deklarace, Tusar
U	Úřední vláda, ústava
V	Vilém I., Vančura, Voskovec
W	Washingtonská deklarace
X	Jak vše dopadne? Velká neznámá. (cituji studenta, pozn. LB)
Y	Ypry
Z	Zborov
Ž	Žofie Chotková, Ženíšek (zemřel 1916)

Rekapitulace osmičkových výročí – PŘÍRAZOVÁNÍ

1) *Přiraď ke jménům události*

T. G. Masaryk	E. Beneš	R. Štefánik	K. Kramář	A. Rašín

2) *Události*

- 1) Ministr zahraničí
- 2) Byl amnestován císařem Karlem I.
- 3) Člen Maffie
- 4) Stál u zrodu Společnosti národů
- 5) 1. ministerský předseda vzniklé ČSR
- 6) 1924 uzavřel spojeneckou smlouvu s Francií
- 7) Předseda prozatímní čsl.v lády v zahraničí 1918
- 8) Stal se 2. prezidentem ČSR
- 9) Zemřel na důsledky atentátu
- 10) Od r. 1914 pracuje v zahraničí
- 11) Zemřel při leteckém neštěstí
- 12) Přikláněl se k Rusku (jeho žena byla Ruska)
- 13) Přijal Mnichovskou dohodu
- 14) Měl na hlavě krásného ježka
- 15) Zatčen a odsouzen k trestu smrti
- 16) Obhajoval Rukopisy
- 17) Uskutečnil měnovou reformu
- 18) Byl astronomem
- 19) Stavěl se proti antisemitismu, Hilsnerova aféra
- 20) V zahraničním odboji měl funkci ministra vojenství
- 21) Profesor na vysoké školy
- 22) První prezident nově vzniklé republiky
- 23) Pohřben v pravoslavném kostele
- 24) Hovory s Karlem Čapkem

ŘEŠENÍ

T.G.Masaryk	E. Beneš	R.Štefánik	K. Kramář	A. Rašín
1,10,16,19, 21,22,24	1,3,4,6, 7,8,13	11,18,20	2,3,5,12, 14,15,23	2,3,9, 15,17

Lze také potom seřadit čísla tak, jak události za sebou následovaly.

Rekapitulace osmičkových výročí – ARCHITEKTURA 1. REPUBLIKY

1) *Podtrhni stavby vzniklé a dostavěné v letech 1918 -1939:*

Legiobanka, dostavba chrámu svatého Víta, Anežský klášter, Letohrádek královny Anny (Belvédér), Národní technické muzeum, kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Staroměstská radnice, rotunda sv. Jiří (Říp), vila Tugendhat (Brno), rekonstrukce Pražského hradu, chrám sv. Mikuláše (Praha), Obecní dům, Vítkov – památník, Strahovský stadion, bazilika sv. Jiří (Pražský hrad), Národní divadlo, Múllerova vila (Praha), krematorium v Pardubicích, Bařův mrakodrap (Zlín), Velká synagoga v Plzni, terasy Barrandov

ŘEŠENÍ:

Legiobanka, dostavba chrámu svatého Víta, Národní technické muzeum (budova byla stavěna od roku 1938, pozemky se vykoupily dřívě, takže stavba sem patří), Tugendhat (Brno), rekonstrukce Pražského hradu, Vítkov – památník, Strahovský stadion, Múllerova vila (Praha), krematorium v Pardubicích, Bařův mrakodrap (Zlín), terasy Barrandov

Stavby jsme si po té ukázali a vysvětlili si jejich význam, okolnosti, kdy byly postaveny apod. Studenti se pochlubili svými „zkušenostmi“, kdo kterou stavbu navštívil, přidali názory atd.

Poznámka: Všechny aktivity je možné pojmut jako práci individuální, nebo skupinovou. Skupina je lepší ve chvíli, kdy se řáci mohou radit s internetem, odbornou literaturou apod. Při práci nerozhoduje řas, ale správnost. řasový limit však není na řadu.

GEOMETRICKÉ DĚJINY

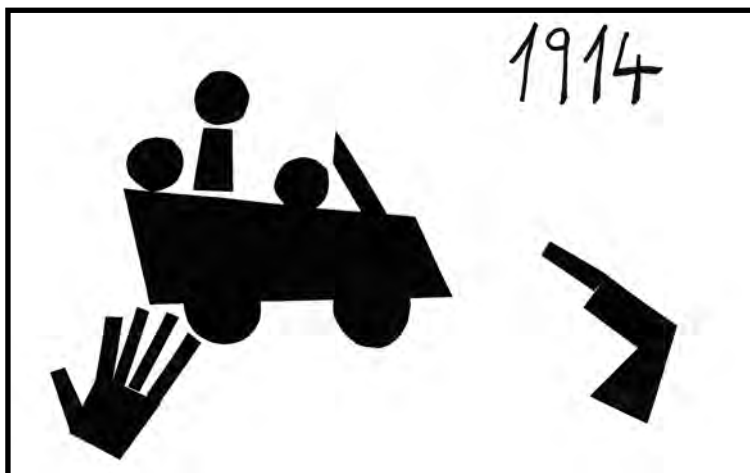
Ivan BAUER

- Využitelnost:** opakování určitého dějinného celku
(nemusí to být nutně moderní dějiny)
- Cíl:** zopakovat určitou látku, kterou žáci prezentují pomocí
svých výtvarných schopností a dovedností
rozvoj matematické gramotnosti
- Mezipředmětové vztahy:**
matematika, výtvarná výchova
- Časová dotace:** 20 – 35 minut (dle schopností žáků)
- Pomůcky:** připravené geometrické útvary (barevný papír); čtvrtka;
fixa stejné barvy jako geometrické útvary; lepidlo

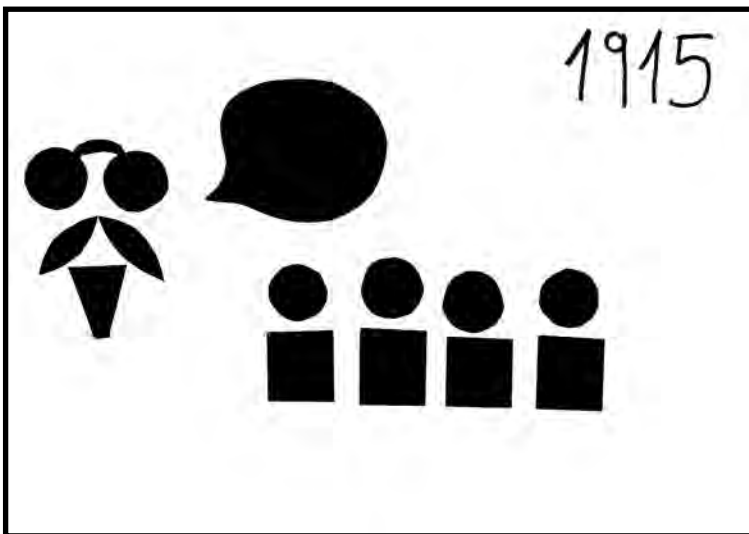
POSTUP:

Vymezili jsme si se studenty časové období a jakýsi myšlenkový závěr, ke kterému budeme směřovat. V našem případě to byl vznik republiky a cesta ke vzniku rok po roku.

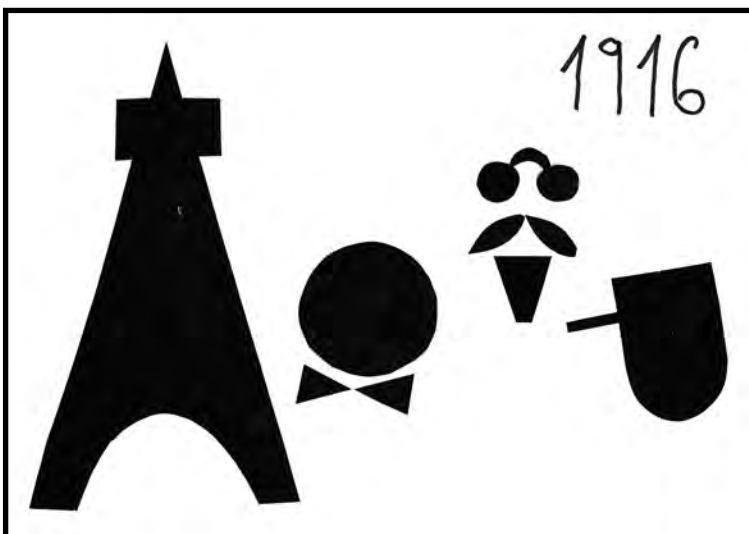
Studenti dostali bílou čtvrtku a černé geometrické tvary. Už znali faktografii let 1914 – 1918 a měli některé události přiblížit. Své výtvary představili. Možná pracovat samostatně, nebo v menších skupinách.

Rok 1914 – atentát na nástupce trůnu v Sarajevu.

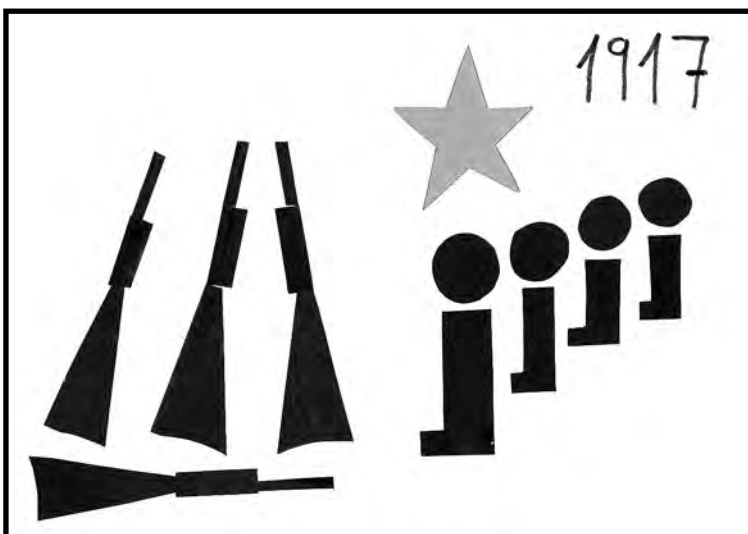

Rok 1915 – Masarykem představuje myšlenku samostatného státu.

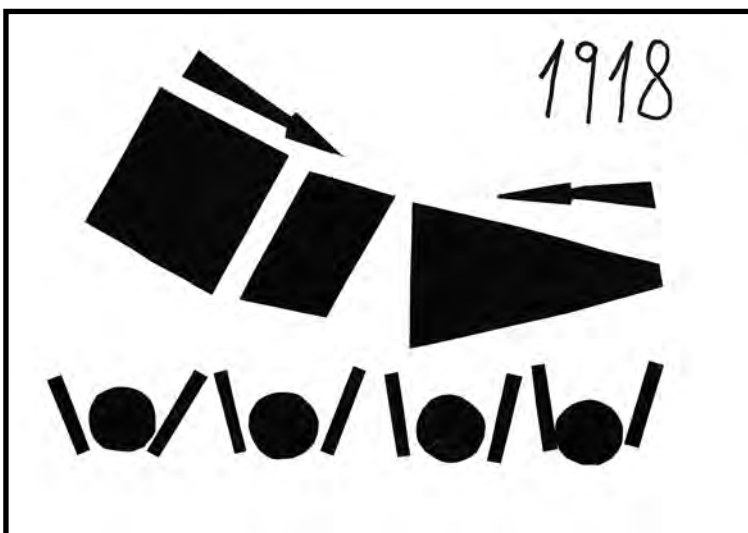

Rok 1916 – Beneš, Masaryk, Štefánik v Paříži.

Rok 1917 – VŘSR – nemá samozřejmě vliv na vznik republiky (jak se dříve nadhodnocovalo), ale VŘSR je mj. důležitá vzhledem k čs. legiím v Rusku.

Rok 1918 – vznik republiky!

LEGIE ČESKOSLOVENSKÉ

Ivan BAUER

Využitelnost: *opakování určité doby (určitého tématu)*

Cíl: *žáci si utříbí znalosti
práce ve skupině*

Mezipředmětové vztahy:
nejsou

Časová dotace: *cca 10 minut*

Pomůcky: *pracovní list (níže)*

ZADÁNÍ PRO PRÁCI:

Opravte chyby v textu.

Chybný údaj jen škrtněte a správné slovo napište dolů na linky.

Když začala válka, mnoho mužů muselo nastoupit do armády. Tedy do rakousko – uherské armády. Byli přece občany Rakouska – Uherska. Nastoupili tedy pod císařské prapory, ale nechtěli umírat za císaře Františka. Nechtěli bojovat proti Rusům a Srbům. Vždyť to jsou také Sasové. A tak hledali cesty, jak se dostat na druhou stranu. A povedlo se.

Do rakouského zajetí se dostal třeba celý 28. pražský pluk i s plukovní kapelou! Celý pluk přešel frontu pod bílým praporem a nechal se zajmout, aby mohl zasáhnout do bojů na straně Pohody.

A tak se ze zajatců a krajanů postupně vytvářely vojenské jednotky – legie. Vznikly hned ve třech dohodových státech – ve Francii, v Sovětském svazu a v Itálii. Byly to desítky tisíc mužů. A taková síla je ve válce důležitá. Československo ještě neexistovalo, ale už mělo svoji armádu.

Legie se vyznamenaly na mnoha bojištích. U francouzského Arrasu, ruského Zborova i na italské Piavě. Bojovaly statečně a úspěšně. Tak třeba právě u Zborova prorazili naši legionáři čtyři nepřátelské linie, postoupili do hloubky 5 kilometrů a zajali tolik vojáků, že jejich počet převyšoval počet samotných legionářů. Sám vrchní ruský velitel Vykulin jim jako důkaz statečnosti a uznání věnoval svatojiřské stuhy, které si mohli přišít na své vojenské prapory.

Sibiřské pláně, italské horské vrcholy i francouzská města. Tam všude legie bojovaly a vítězily. Když Rusko vystoupilo z války a nová ruská vláda chtěla legionáře ozbrojit, odpověděli tak rozhodně, že ovládli celou Transsibiřskou magistrálu – dálnici dlouhou skoro 10 000 kilometrů.

Když Italové válčili s Rakušany u Monte Grappa, bojovali naši v horském terénu, ve výšce téměř 2 000 metrů, v jeskyních a zákopech mezi rozeklanými skalami, kde každá skalní římsa může tajit nepřátelské postavení a kde výbuch granátu zvedne do výšky kamennou tříšť s úlomky ostrými jako břitva. A tak bychom mohli pokračovat.

Statečnost našich vojáků, Čechů a Slováků zaslouží připomenutí. Jejich oběti nebyly marné. Státníci Pohody je vysoce ocenili, ale také díky tomu pozorněji naslouchali plánům pana Masaryka a jeho spolupracovníků a souhlasili se vznikem nového samostatného státu – Československé socialistické republiky.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STŘÍPKY Z HODIN K ROKU 1918

Ludmila BURSÍKOVÁ

Využitelnost: *suplovaná hodina, opakování v rámci dějin 20. století
výchova k občanství – symbolika, základy státu*

Cíl: *zopakovat učivo o vzniku státu
rozvoj čtenářské a digitální gramotnosti
rozvoj práce ve skupinách, diskuze*

Mezipředmětové vztahy:
výchova k občanství

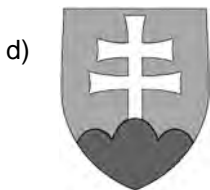
Časová dotace: *20 minut až hodina*

Pomůcky: *kartičky s obrázky (viz níže)
tabulky
pracovní listy
historické atlasy*

1) PUZZLE

Jedna z možných motivačních činností je skládání mapy ČSR. Rozstříhám mapu a žáci ji musí srovnat, pojmenovat jednotlivé země a nakonec přiložit znaky jednotlivých zemí. Kvůli územní komplikaci na severní Moravě, nechávám někdy žákům možnost pomoci si historickým atlasem.

ŘEŠENÍ

Oficiální popis Velikého znaku podle Zákona č. 252/1920 Sb. ze dne 30. března 1920, kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti:

Veliký znak republiky Československé skládá se ze štítu předního a zadního.

Na předním jest znak český (a): na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku vpravo hledící, úst rozžavených, s jazykem vyplazitým, drápy a členkou, vše zlaté barvy. Zadní štít jest rozdělen na sedm polí třemi vodorovnými pruhy tak, že vrchní dva jsou rozpůleny, třetí spodní třikrát dělen. V horním pravém poli jest znak slovenský (d): na červeném štítě tři modré vrchy, z nichž na prostředním vyšším vztyčen jest stříbrný kříž patriarší. V levém horním poli jest znak Podkarpatské Rusi (e): štít na zděl rozdělený; v pravém, modrém poli tři zlatá břevna, v levém, stříbrném poli stojící

červený medvěd vpravo hledící. V pravém spodním poli znak moravský (b): na modrém štítě vpravo hledící orlice s členkou stříbrně a červeně šachovaná. V levém středním poli znak slezský (c): na zlatém štítě vpravo hledící černá orlice s členkou o červené zbroji se stříbrnou pružinou na prsou, zakončenou jetelovými trojlístkami a uprostřed zdobenou křížkem. V pravém spodním poli znak Těšínska (g): na modrém štítě zlatá orlice vpravo hledící. Ve spodním středním poli znak Opavska (f): štít červeně a bíle rozpůlený. V levém spodním poli znak Ratibořska (h): štít rozpůlený; v pravém modrém poli zlatá orlice s členkou vpravo hledící, levé pole bílé a červeně rozpůlené. Po pravé i levé straně štítu stojí zlatý lev dvouocasý s členkou jakožto strážce štítu. Pod štítem vine se stuha, na níž se čte heslo: „Pravda vítězí.“

Viz např. <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/historie-statniho-znaku/statni-znak-ceske-republiky--jeho-predchudci-a-soucasna-podoba-43755/>

Jednotlivé státní znaky – velký a malý:

2) ROZSTŘÍHANÁ ZPRÁVA

Tuto aktivitu využívám, pokud mám více času. Jde o sestavení citátu. Studenti se trochu proběhnou a zároveň se i něco doví.

Následující tabulku č. 1, kde jsou čísla a písmena, rozstřihám a jednotlivé lístečky, umístím v prostoru na viditelná místa (nejlepší je větší rozloha – tělocvična, hřiště nebo park). Během hry se nikdo lístečků nesmí dotýkat, obracet je, či schovávat.

Třídu rozdělím na tři skupiny. Pak si žáci určí zapisovatele (může se během hry měnit), ten dostane tabulku č. 2. Zapisovatel si sedne na nějaké místo, které je mimo prostor, kde nejsou kartičky.

Ostatní ze skupiny po zahájení hry běhají po terénu a přináší zapisovateli informace, která písmenka jsou u čísel. Zapisovatel bude zaznamenávat písmena do tabulky.

Žáci, kteří běhají za lístečky, si nesmí písmena nikam psát, ani nemohou mít mobil, musí si pamatovat. Po vylúštění citátu mohou o něm diskutovat nebo napsat malé zamyšlení.

Text obsahuje citát Tomáše Garrigua Masaryka:

„Člověk si musí najít svou cestu. Jestli ji opravdu hledá, najde ji. Potom se jí ale už musí držet, nebo zabloudí.“

TABULKA č.1

1 Č	2 L	3 O	4 V	5 Ě	6 K	7 S	8 I	9 M	10 U
11 S	12 Í	13 N	14 A	15 J	16 Í	17 T	18 S	19 V	20 O
21 U	22 C	23 E	24 S	25 T	26 U.	27 J	28 E	29 S	30 T
31 L	32 I	33 J	34 I	35 O	36 P	37 R	38 A	39 V	40 D
41 U	42 H	43 L	44 E	45 D	46 Á,	47 N	48 A	49 J	50 E
51 J	52 I.	53 P	54 O	55 T	56 O	57 M	58 S	59 E	60 J
61 Í	62 A	63 L	64 E	65 M	66 U	67 S	68 Í	69 D	70 R
71 Ž	72 E	73 T,	74 N	75 E	76 B	77 O	78 Z	79 A	80 B
81 L	82 O	83 U	84 D	85 Í.					

TABULKA č. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85					

3) PRÁCE S DOBOVÝMI NOVINOVÝMI TEXTY

Text z Národních listů 28. října 1918 (večerní vydání)

Osvobozený národ.

Konečně lidmi tedy! Jediný velký výkřik radostí zní celou zemí od Šumavy k Tatrám. Jsme svobodni jako národ, svobodni jako jednotlivci. Poroba, která po tři staletí nás pokořovala, dusila, ničila, jest skončena.

Bezpodmínečné přistoupení na Wilsonovy podmínky jest posledním slovem, které vyslovuje Rakousko. Dnes už půjde jen o provedení likvidace poměrů starých a přechod do poměrů nových.

V těžké době přechází do našich rukou vláda českých věcí. Je potřebí na všech stranách především sířizlivého rozumu a rozvahy u vůdců národa i u všech jeho příslušníků, aby rodící se stát náš nebyl ve svém počátku ničím ochromen. Jest nutno v řádném chodu udržeti celé ústrojí správní, vyživovací a dopravní, jest potřebí, aby náším nebyl rušen soulad národní společnosti, aby všude bylo jasno, že železná křizeř a solidarita ovládá celý státní organismus.

Každý stůj na svém místě! Každý postav v této chvíli do služeb národa a státu československého všechnu sílu, kterou v sobě má! Každý působ ve svém okruhu, aby celý národ představoval jednotný nerozborňý celek.

Dějiny volají nás na jevišti světové. V kročme na ně radostně, důstojně, slavně!

ÚKOLY:

1. Jaké jsi měl po přečtení textu pocity?
2. Rozuměl jsi všem slovům?
3. Rozuměl jsi skladbě textu (větám a souvětím)?
4. Co radí autor svým čtenářům?
5. Jak rozumíš textu „zní celou zemí od Šumavy k Tatrám“?
6. Ze kterých území se má nová země skládat?
7. Která země zatím do Československa nepatří?
8. Vysvětli tento text: „Bezpodmínečné přistoupení na Wilsonovy podmínky jest posledním slovem, které vyslovuje Rakousko“.
9. Co to jsou Wilsonovy podmínky (pracujeme s internetem)?
10. Proč ve čtvrtém odstavci je text zesílen?
11. Jak bys text napsali ty?

TEXT Z RANNÍCH LIDOVÝCH NOVIN 29. ŘÍJNA 1918

Lide československý!

Tvůj odvěký sen stal se skutkem. Stát československý vstoupil dnešního dne v řadu samostatných, svobodných, kulturních států světa. Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako jediný a oprávněný a odpovědný činitel do svých rukou správu svého státu.

Lide československý! Vše, co podnikáš, podnikáš od tohoto okamžiku jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů.

Novými činy v těchto chvílích zahajují se nové, bohdá slavné dějiny Tvoje. Nezklaheš očekávání celého kulturního světa, který se žehnáním na teč vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelné výkony československých legií na západním bojišti a na Sibíři. Celý svět sleduje Tvoje kroky do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené. Zachovej štít čistý jako jej zachovalo Tvé národní vojsko: Československá legie. Bud' si stále vědom, že jsi občanem československého státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi.

Na počátku velikého díla ukládá Ti Národní výbor, ode dneška Tvá vláda, aby Tvé chování a Tvá radost byly důstojny velké chvíle nynější. Naši osvoboditelé Masaryk a Wilson nesmí býti zklamáni ve svém přesvědčení, že dobyli svobody lidu, který dovede sám sobě vládnouti, ni jediným rušivým činem nesmí býti zkaleny nynější veliké okamžiky, ni jediný z Vás nesmí se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnouti stín na čisté jméno národa.

*Každý z Vás musí bezvýhradně šetřit všeho, co jinému jest svato.
Svobody osobní, majetku soukromého nesmí býti dotčeno. Podrobte se
bezvýhradně rozkazu Národního výboru.*

V Praze, dne 28. října 1918.

*Za Národní výbor československý:
Dr. Fr. Soukup v.r., Dr. Vavro Šrobár v.r., Antonín Švehla v.r.,
Jiří Stříbrný v.r., JUDr. Al. Rašín v.r.*

Viz: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/provolani-narodniho-vyboru-28-rijna-1918/>

ÚKOLY:

1. Jaké jsi měl po přečtení textu pocity?
2. Rozuměl jsi všem slovům?
3. Rozuměl jsi skladbě textu (větám a souvětím)?
4. Co radí autor svým čtenářům?
5. Vysvětlí, co znamená sousloví *Národní výbor*.
6. Proč vedle Masaryka je jako osvoboditel uveden Wilson? Kdo to je?
7. Proč jsou v závěru podepsáni: Antonín Švehla, Jiří Stříbrný, Alois Rašín, František Soukup a Vavro Šrobár?
8. Jak bys text napsal ty?

TEXT Z RANNÍCH LIDOVÝCH NOVÍN 29. ŘÍJNA 1918

Národní výbor vydal dnes 28. října první zákon:

Samostatný stát československý vstoupil v život. Zachována souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven nerušený přechod k novému státnímu životu.

Národní výbor jménem československého národa jako výkonný státní svrchovaný orgán nařizuje:

*I. článek: Státní formu československého státu určí národní shromáždění ve srozumění s československou národní radou v Paříži jako orgán jedno-
myslné vůle národa. Než se tak stane, vykonává státní svrchovanost národní
výbor.*

*II. článek: Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají
prozatím v platnosti.*

*III. článek: Všechny Úřady státní, zemské, župní, okresní a obecní jsou
podřízeny národnímu výboru a prozatím ůřadují a jednají dle stávajících plat-
ných zákonů a nařízení.*

IV. článek: *Zákon tento nabývá platnosti dnešním dnem.*

V. článek: *Předsednictvu národního výboru se ukládá, aby tento zákon provedlo.*

Dáno v Praze, 28. října 1918

Antonín Švehla,

Jiří Stříbrný,

Dr. Alois Rašín,

Dr. František Soukup,

Dr. Vavro Šrobár v. r.

Viz: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/zakon-narodniho-vyboru-28-rijna-1918/>

ÚKOLY:

1. Jaké jsi měl po přečtení textu pocity?
2. Rozuměl jsi všem slovům?
3. Rozuměl jsi skladbě textu (větám a souvětím)?
4. Kde bylo v Praze vyhlášeno Československo?
5. Kdo to jsou *muži října*? Proč se jim tak říká?
6. Vysvětli pojmy: – Národní výbor,
– národní shromáždění,
– československá národní rada v Paříži.
7. Proč se uvádí, že máme dodržovat dosavadní právní řád?
8. Proč státní formu určí společně národní shromáždění a československá národní rada v Paříži?
9. Proč všechny úřady jsou zodpovědní Národnímu výboru?
10. Které články byste napsaly do prvního zákona (skupinová práce)?

4) POZNÁŠ MÍSTA V PRAZE?

a)

b)

c)

d)

e)

f)

g)

1. Vysvětli, podle čeho ses orientoval?
2. Vyber si jednu fotografii a popiš ji.
3. Popiš, čím se výjev na dobové fotografii liší od dnešní situace?
4. Vyber místa, která jsou bezprostředně spjata se vznikem státu.

ŘEŠENÍ:

- a) Barrandovské terasy,
- b) Mariánský sloup na Staroměstském náměstí,
- c) Václavské náměstí,
- d) Pohled na Staroměstskou radnici,
- e) Náměstí Míru s kostelem svaté Ludmily,
- f) Dnešní hlavní nádraží, v době vzniku republiky nádraží Františka Josefa, přejmenováno na Wilsonovo,
- g) Karlův most (pohled na Pražský hrad, Malostranskou mosteckou věž).

OSMIČKOVÝ KOMIKS

Benedikt PINC a Pavel MARTINOVSKÝ

Využitelnost: *opakování v rámci dějin 20. století – osmičková výročí*

Cíl: *práce s komiksem (teoreticky a prakticky)
zopakovat si výročí*

Mezipředmětové vztahy:
český jazyk a výtvarná výchova

Časová dotace: *3 vyučovací hodiny*

Pomůcky: *ukázka z komiksů
počítače – internetové stránky*

Abychom mohli splnit svůj záměr, spojili jsme tři vyučovací hodiny: hodinu českého jazyka a dvouhodinovku výtvarné výchovy s tím, že jsme využili poznatky z předchozích hodin dějepisu, kdy jsme záměr představili.

PRVNÍ HODINA – ČESKÝ JAZYK. Nejprve jsme téma pojali obecně, před žáky byla nadnesena otázka: Co je to komiks?

Na tabuli žáci psali své názory, diskutovali jsme o nich. Pak jsme si představili oficiální názory:

1. Komiks je sekvenční umění.
2. Komiks je záměrná juxtaponovaná sekvence kreslených a jiných obrazů, určená ke sdělování informací nebo vyvolání estetického prožitku.
3. Komiks je pás komických obrazů.

O těchto názorech jsme přemýšleli a hlavně jsme si je za pomoci Slovníku cizích slov vysvětlili. Jako zdroj posloužily tyto internetové stránky: <http://www.komiks.cz/seznamy.php> a <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/komiks-1>, ve 4. dílu se nachází i Návod pro ty, kteří začínají tvořit komiks, od Dalibora Dudka. Návod jsme promítli na stěnu a diskutovali jsme o něm, nač si dát pozor a jak postupovat. Vytvořili jsme si výtah – pro naše účely.

V další části jsme si představili komiksy, které žáci čtou, nebo je alespoň znají, počínaje Čtyřlístkem až po Mangu. Protože žáci věděli, že se budeme bavit o komiksu, tak někteří přinesli ukázky a představili je.

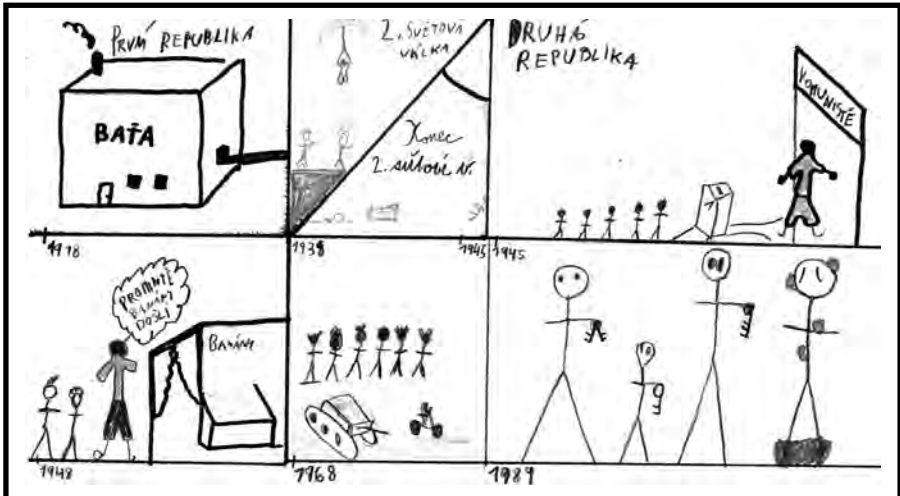
Další zajímavé odkazy pro práci s komiksem: <http://www.kocogel.info>, <http://www.crew.cz>, <https://www.komiksarium.cz/>.

DRUHÁ A TŘETÍ HODINA – VÝTVARNÁ VÝCHOVA. Znovu jsme se žáky lehce zopakovali letošní slavná výročí. Žáci pak dostali čas a prostor, aby začali tvořit. Cílem bylo vytvořit komiks o našich osmičkových výročích. Práce končila zhruba 10 minut před koncem, každý měl ještě prostor, aby své dílo představil.

Projekt proběhl v 7. třídě.

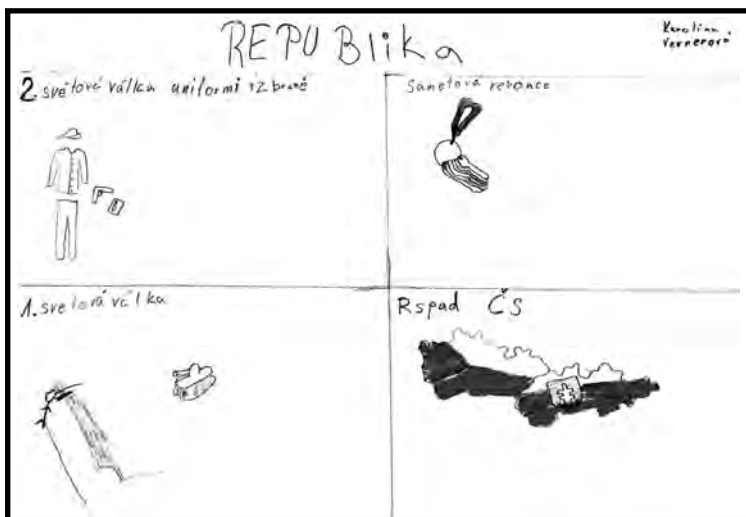
Komiksový rádce D. Dudka –
in <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/komiks-4>

Žákovská práce – komiks nutno číst po řádcích – horní řada: První republika, válka, Druhá republika (sic) – komunisté vítězí ve volbách; dolní řada: život v komunismu (nejsou banány – to si žák přinesl z domova), tanky v roce 1968 a pak sametová revoluce – kam se poněkud nevhodně zatoulal i Jan Palach...

Žákovská práce – zajímavá práce s pohybem po komiksových políčkách: v duchu časové spirály, začátek je nahoře a dál se pokračuje ve směru hodinových ručiček. Autor kladl důraz na proměnu plochy státu. Vzpomněl si na formu nadsázky, o které jsme hovořili, a na závěr dal ještě jednu proměnu – z Česka skutečné Velká Praha, která vše pohlítí...

Žákovská práce – minimalistické pojetí, které netradičně začíná vlevo dole a dál pokračuje ve směru ručičkových hodinek. Zajímavé je, které události si žákyně (SPU) vybrala a jak je zpracovala

MNICHOVSKÁ DOHODA

Pavel MARTINOVSKÝ

- Využitelnost:** *látka Mnichovská zrada*
- Cíl:** *práce s textem*
kritické myšlení
ukázka různorodosti pohledu na jednu událost
- Mezipředmětové vztahy:** *společenské vědy, český jazyk*
- Časová dotace:** *necelá vyučovací hodina (záleží na čtenářských dovednostech žáků a schopnosti diskutovat)*
- Pomůcky:** *Ukázky z knih:*
Padevěť, Jiří: Poznámky k dějinám. Praha 2014 (A)
Albrightová, Madelaine: Pražská zima. Praha 2012 (B)
Benamou, Georges-Marc: Mnichovský přízrak. Praha 2008 (C)
Halas, František: Zpěv úzkosti. Praha 1938 (D)
Mapa k Mnichovu (Dějepisné atlasy)

Třídu rozdělím do 4 skupin. Každá skupina obdrží jiný text s otázkami, na které se snaží odpovědět.

Cílem je ukázat různý pohled na jednu událost, sice mnichovskou dohodu. Každá skupina prezentuje své názory, které zapisujeme na tabuli. Na závěr vidíme, že událost kterou my (Češi obecně) chápeme jako tragickou, může být pro někým jiným chápána jako událost radostná. Důležité je vysvětlit si proč, což je čitelné v textu. Pro účely názornosti mám připravenou mapu (dějepisné atlasy).

Oproti ostatním textům, které reagují na mnichovské podpisy se text A zdá poněkud vyšinutým mimo rámec. Souhlasím, je to záměr. Přesto ukázka s mnichovskými událostmi souvisí, je v ní důležité ono zmatení, které provází Kurta, poněvadž se jedná o poměrně nečekanou událost, která však výrazně ovlivní další dění. Zároveň ukázka ukazuje, jak se všední (každodenní) dějiny (maličkosti) propojují s velkými událostmi.

Hodinu praktikuji v hodinách ČESKÉHO JAZYKA – LITERATURY.

Text A

Přečti si text:

Kurt, který se učil v papírenském obchodě pana Utitze, běžel celou cestu. Proplétal se mnichovskými uličkami, funěl a dupal po dlažbě. Ještě že už byl večer a po ulicích se nemotali chodci. Pan Utitz ho poslal ke konkurenci na druhý konec města koupit drahé pero. V krámě se na něj dívali podezíravě a musel ukázat marky, než mu pero, drahé a zdobené, dali vůbec do ruky. Když zaplatil, běžel rychle zpátky, ale bylo to opravdu daleko. Pan Utitz mu nedal ani na tramvaj, protože už to pero ho stálo majlant. Kurt nechápal, ale běžel tam i zpátky. Do vyučení mu zbýval necelý rok a nechtěl, aby ho papírník vyhnal. Chtěl si v Mnichově otevřít konkurenci a všem ukázat. Jenže zatím běžel k papírnickému závodu pana Utitze a vůbec nechápal, proč musí chvátat přes celé město, aby koupil těsně před zavírací hodinou jedno drahé pero, když mají tři úplně stejná na skladě, a co pamatuje, neprodali za víc než dva roky ani jedno. Pan šéf je pan šéf.

Jenže když doběhl do obchodu, pana šéfa málem nepoznal. Stál u pultu ve skoro zhasnutém krámě a měl na sobě uniformu SS, ve které ho Kurt viděl snad jednou. Pan šéf Kurtovi podal ruku, to taky normálně nedělal, a poděkoval mu. Kurt začal mít dojem, že panu šéfovi přeskočilo. Zvláště když si od něj vzal pero, vybalil je, přidal do ozdobné krabice ke třem úplně stejným, a krabici zabalil do toho drahého hedvábného papíru, do kterého nesměl balit nikdo jiný než pan šéf s paní šéfovou. Kurt sotva uhnul, když šéfova pravice vystřelila v ostrém úhlu ke stropu. Pak pan šéf rázně vyšel ze dveří a kráčel po mnichovské ulici. Kurt neodolal a vyšel za ním na chodník, měl pocit, že se pan Utitz opravdu zbláznil. Pan Utitz si ohrnul límec, v září už bylo večer chladno, a zamířil na Königsplatz, kde na jeho zakázku čekali čtyři státníci.

Zkus odpovědět, proč Kurt začal mít dojem, že panu šéfovi přeskočilo?

Stalo se něco divného?

Dá se z ukázky vycítit určitá nálada (určitý pocit)?

Dokážeš ukázku zařadit do určité doby?

Jaké jsou zde dobové reálie?

Text B

Představ si, že jsi Brit (Angličan) a Neville Chamberlain je Tvůj premiér.

Toto již víš:

Němci obsadili Rakousko v podstatě přes noc a k zjevnému potěšení mnoha obyvatel znásilněné země. Intervence Anglie nebo Francie nepřicházela v úvahu. Ohrožení Československa nastolilo vzhledem ke smlouvám, jež s Paříží a Moskvou vyjednal Beneš, složitější problém. Britové k Praze sice neměli právní závazky, ani si však nepřáli, aby se Francie chytila do pastí předem prohraného konfliktu.

Ráno si přečteš tento text. Budeš (jako Brit – Angličan) se svým premiérem souhlasit?

Neville Chamberlain na jaře roku 1938 situaci v soukromém rozhovoru shrnul takto:

Stačí se podívat na mapu a uvidíte, že nic, co bychom my nebo Francie mohli udělat, by asi nepomohlo Československo zachránit před obsazením Němci ... Rakouská hranice je prakticky otevřená, velké Škodovy zbrojní továrny jsou ve vzdálenosti snadno dosažitelné bombardováním, všechny železnice vedou na německé území, Rusko je 100 mil daleko. Československu tudíž nemůžeme pomoci – ta země by pouze byla záminkou ke vstupu do války s Německem. O tom nemůžeme uvažovat, pokud nebudeme mít rozumnou šanci srazit Německo za rozumnou dobu na kolena, a žádné známky něčeho takového nevidím. Vzdal jsem se proto myšlenky poskytnout Československu nebo Francouzům v souvislosti s jejich závazky k této zemi jakékoli záruky.

Dá se z ukázky vycítit určitá nálada (určitý pocit)?

Dokážeš ukázkou zařadit do určité doby?

Jaké jsou zde dobové reálie?

Text C

Přečti si text:

Na Place de l'Opéra požádal řidiče, aby zastavil na rohu Boulevard des Italiens, kde bývá plno lidí. Tu zprávu právě promítali na světelném pásu na střeše budov na křižovatce. Dříve, než odjede nahrát své poselství do rádia, se premiér chtěl podívat na Francouze, jak se vracejí z práce, pěšky nebo na kole, na prodavačky z obchodního domu nebo bankovní úředníky, to mu bylo jedno, hlavně aby to byli Francouzi z masa a krve, žádní lidé z ministerstva nebo od novin. Když auto zastavilo v druhé řadě, zabořil se do sedadla a jal se pozorovat dav jako špion v komedii, nos zabořený do novin. Dav spěchal. Narůstal. Stále vzrušenější. Zpráva běžela desetkrát po sobě a v krátké pauze po každém opakování pustili Marseillaisu. Když se zpráva vysílala, jako by se k té zázračné novině upnulo jedno jediné tělo, jedna jediná šíje. Pak to propuklo. Dělníci vyhazovali čepice do vzduchu. Auta troubila samou radostí, taxikáři vystupovali z vozů. Milenci se pohupovali v objetí. Záložáci s plynovými maskami přicházející ze Champs Elysées, kam byli naveneni, se pustili do tance, do jakéhosi podivného dupáku. Na balkoně módního salonu vířilo pár švadlenek v ďábelském kolečku, zatímco jiné se snažily z hedvábných stuh vytvořit červenomodrobílý prapor. Rodiny s dětmi, chystající se uprchnout před ohlášeným bombardováním na venkov, odložily zavazadla a rance na zem. Mají se vrátit domů, nebo pokračovat v cestě na nádraží, na Gare Saint-Lazare? Studenti utvořili hada. Ten se vlnil, strkal, nabýval na síle, až se dostal na vozovku. Nějaký mladík klopýtl o premiérův vůz a premiér si rychle přikryl obličej novinami.

Všichni se měli rádi jako na 14. července. Vlastně ne, pomyslíl si premiér, jako 11. listopadu 1918. (...) Trochu stranou si tu neuvěřitelnou zprávu znovu a znovu četli dva muži s buřinkami, bezpochyby úředníci z nedaleké státní instituce, pak si padli do náručí. Na Boulevard des Italiens klečela extravagantní rozčuchaná hubená ženská neurčitého věku. Modlila se, byla v transu. Přidaly se k ní další ženy. Jako by přijímaly svátost oltářní. Když kolem nich projížděl na vozíčku válečný invalida, přitáhly si ho k sobě. Začaly vykřikovat „Už nikdy válku!“ a tahaly se o něj jako o relikvii. Válečný veterán chtěl, aby mu všichni dali pokoj, a vymanil se jedinou ranou holí. Ale první žena ze skupiny zburcovala další pobožnůstkářky a všechny si klekly na pytle civilní obrany.

Co se v textu odehrává?

Jaká tu převládá nálada? Proč?

Kde se příběh odehrává?

Podle čeho tak určíme?

Proč je událost přirovnávána ke 14. červenci?

Proč k 11. listopadu 1918?

Dokážeš ukázkou zařadit do určité doby?

Text D

Přečti si text:

František Halas: ZPĚV ÚZKOSTI

Ted' krokem zbrojným
verši můj
pochoduj

Pěšáckým rytmem zněte slova
úzkostí šikovaná
Té úzkosti dvanácté

Zvoní zvoní zrady zvon zrady zvon
Čí ruce ho rozhoupaly
Francie sladká hrdý Albion
a my jsme je milovali

Viděl jsem slzy v očích žen
Viděl jsem pěsti zaťaté
Počkejte málo málo jen
však vy nás poznáte

Ty vládkyně moří všemocná
to moře slzí naše je
ovoce hněvu rychle zrá
už řinčí kotva naděje

Zvoní zvoní zrady zvon zrady zvon
Čí ruce ho rozhoupaly
Francie sladká hrdý Albion
a my jsme je milovali

Ty Francie sladká Francie
kde je tvá čapka Marianno
Sluneční štít tvůj prasklý je
a hanbou čpí tvé ano

Je noc a v krytech zákopů
tep krve země zní
za tebe světe za tu Evropu
stydí se voják poslední

Zvoní zvoní zrady zvon zrady zvon
Čí ruce ho rozhoupaly
Francie sladká hrdý Albion
a my jsme je milovali

Pole naše křičí Zrada
Lesy naše hučí Hanba
Řeky naše šumí Zrada
Hory naše bouří Hanba

Ticho teď ticho
Stoupá Hlas
Ó duše lidu jak koktalas

Geni Genie země naší
na na křídlech tvých
je plno plno slzí
Geni Genie země naší
v hodinách zlých
meč tvůj ať zvoní brzy

Jaká v textu převládá nálada? Proč?

Podle čeho tak určíme?

Na koho se autor obrací?

Kdo zradil?

Ve čtyřverší:

Pole naše křičí Zrada
Lesy naše hučí Hanba
Řeky naše šumí Zrada
Hory naše bouří Hanba

si všimni co pole, lesy, řeky, hory dělají – nepřipomíná ti to něco?

DĚDEČKŮV DENÍK

Pavel MARTINOVSKÝ

- Využitelnost:** *hodiny o roku 1938
česko-německé vztahy*
- Cíl:** *plasticky ukázat problematiku kolem Mnichovské dohody
rozvoj čtenářské gramotnosti*
- Mezipředmětové vztahy:**
český jazyk – literatura, zeměpis
- Časová dotace:** *jedna vyučovací hodina*
- Pomůcky:** *ukázka z knihy Koubská, Libuše: Dědečkův deník.
Praha 2017.
v případě otázky o poloze města – počítače*

TEXT:

Poznámka: Gita pochází z Moravské Chrastovy, bydlela u příbuzných v Teplicích a teď žije v Koutu na Šumavě. Rodiče se jmenují Josef a Marie.

Gita trčí doma, žehlí si bílé blůzičky a poslouchá rozhlas. 19. září 1938 vyzvou vlády Anglie a Francie československou vládu, aby Hitlerovi odstoupila svoje pohraniční oblasti s více než padesáti procenty německého obyvatelstva. Sudetenland, Sudety, jak tyto končiny nazývá nacistická propaganda. Gita trne hrůzou, co bude s Teplicemi, Moravskou Chrastovou i tady s tím nevlídným šumavským Koutem? Co bude s celým Československem? V Praze i jinde se konají protestní demonstrace, pak je vyhlášena celostátní generální stávka, nakonec všeobecná mobilizace. Drama stihá drama, v tu ránu je tu mnichovská dohoda a prezident Beneš, jehož monografii *Der Mensch und der Staatsmann*, má Gita ve svém koutském pokojíku na poličce, abdikuje. Teplice jsou připojeny k Německu, Kout nikoliv. Moravská Chrastová také ne. Zatím.

Gitina rodná Chrastová se stane hraniční obcí, hned za cedulí s názvem vesnice začíná Hitlerova říše. Příslušníkům Ordnergruppe, sudetoněmecké polovojenské bandy, to však nestačí. Sousední Brněnec, ležící za tratí na druhém břehu Svitavy, obsadí 10. října na žádost místních ordneru říšskoněmecké vojsko, přestože tam žije tři sta sedmdesát dva Čechů a Němců

jen dvě stě pětá padesát. A Češi ze sousedních obcí k rajchu už připojených prchají dovnitř do torza československého státu. Z dopisů od rodičů zaznívají strach a obavy.

Ty se brzy vyplní, v noci z neděle na pondělí 31. října vtrhnou do Moravské Chrastové ordneři ozbrojení puškami a holemi, podporovaní říšskoněmeckou policií a esesmany.

Přepad začal Josefovi a Marii přímo před nosem, těsně u jejich právě dostavěné vilky. Do ní však nevpadli, mezi ordnery byli i chrastovští a brněnečtí, kteří věděli, že Maria je rozená Zimprich, Němka. Jinak ale zle řádili, odvěkli některé české lidi na zabrané území, rozbíjeli okna a ploty, zastrašovali, kradli. Na přepad zareagovali českoslovenští vojáci a četníci, celé pondělí se bojovalo. Ale o tom se Gita hned tak nedozvěděla, netušila, že zrovna v rodné vesnici šlo o jediné místo její zbožňované první republiky, kde československá armáda zasáhla se zbraní. Nevěděla, že Josef zakázal chodit do rohového pokoje, který byl zvláště nebezpečným terčem a jen vrčel: „Tohle je mašinkvér, strojní puška, teď lehká, teď těžká...“.

Vyděšení sousedi si šuškali o mrtvých, ale nikdo nic přesně nevěděl, to až mnohem později zjistili, že tam padli čtyři českoslovenští vojáci. Svobodník Antonín Černý, vojín v záloze Bedřich Stuchlík a Alois Žatka a vojín Tomáš Morávek. Také jeden ordner, o tom se to rozneslo hned. Jmenoval se Rudolf Woletz, pocházel ze Svitav a po sloupech vylepené smuteční oznámení o jeho smrti bylo uvedeno slovy, že ho kulka trefila v boji o německou půdu. (...) Puč místních Němců se totiž nakonec podařil, podpořil je sám K. H. Frank, který se také osobně zúčastnil záboru obce 24. listopadu 1938. Hakenkrajce vlály na škole, kde před pár lety paní učitelka Palkovská krásnou češtinou nadšeně vyprávěla o Masarykovi a Gita ji stejně nadšeně poslouchala. Teď seděla v Koutě a zlomená v předklonu nezastavitelně vzlykala. Domů nesměla, domov byl v rajchu.

OTÁZKY, ÚKOLY A ODPOVĚDI:

(Není nutné vždy položit všechny otázky a úkoly.)

Jaké události text popisuje?

Jedná se především o události spojené s Mnichovskou dohodou. Ukazují realitu, která vůbec nebyla o něčem „jednoduchém“, že by se dohoda podepsala, Češi by odešli a Němci přišli. Ukazuje, že Češi trpěli, jak byli Němci agresivní a že události probíhaly několik dní (týdnů) před i po podpisu.

Jak tyto události vidí Gita?

Jak události hodnotí?

Gita je rozpolcena a s událostmi nesouhlasí, podle náznaků v textu (a v knize na jiném místě to je jasně napsáno) sympatizovala s Československem a prezidentem Benešem.

Co pro ni události znamenají?

Proč Gita nemůže domů, co to znamená, že domov je v rajchu?

Především to, že se její rodiče ocitnou mimo protektorát, na území Říše. Dále v knize můžeme číst, že je sice může navštěvovat, ale cesta je zdlouhavá, nepříjemná, je na hranicích kontrolována atd.

Přijde vám na popisovaných událostech něco podivného?

Volná otázka, žáků bývá divné to, že se válčí, že je ze smíšeného manželství, že sympatizuje s Československem atd.

Našli jste něco, o čem jste nevěděli?

To je individuální...

Zjistěte, zda se popisované události zakládají na pravdě.

Ano, na netu se to dá mnohé dohledat, např.: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_o_Moravskou_Chラストovou, pomník viz: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/3239-brnenec-moravska-chlastova/>.

Můžeme zjistit něco více o Gitiných rodičích?

Otec byl Čech, matka Němka. Postavili si nový dům. Báli se, na stranu druhou jim v tuto chvíli smíšené manželství nepřekáželo. Stejně jako dcera Gita se „Sudeťáky“ nesouhlasili.

Zkuste zjistit další informace o obci, odkud Gita pocházela.

Viz internet.

Existují ještě nějaké další spojitosti obce s druhou světovou válkou?

Ano, je to dokonce popsáno v knize, nacházela se zde továrna Oskara Schindlera.

FRANTIŠEK KRIEGL

Pavel MARTINOVSKÝ

Využitelnost: *hodiny k roku 1968, osobnost F. Kriegla
kritické myšlení*

Cíl: *rozvoj čtenářské gramotnosti
srovnat informace použité v beletrii s realitou
porovnat různé zdroje – odborné
porovnat různé zdroje – neodborné*

Mezipředmětové vztahy:
český jazyk – literatura

Časová dotace: *vyučovací hodina*

Pomůcky: *ukázka z knihy Ivan Fila: muž, který stál v cestě. Praha
2018.(A)*

*ukázka z knihy Zdeněk Mlynář: Mráz přichází z Kremlu.
Praha 1990. (B)*

*ukázka z knihy Obrázky z moderních československých
dějin. Praha 2016. (C)*

počítače

Společně jsme si přečetli ukázkou z knihy – Text A:

Vojáci přivezli Kriegla na nádvoří. Vystoupili z auta a vedli ho do budovy. Ze všech stran se začali sbíhat bezpečnostní důstojníci a straničtí referenti a zvědavě se na něj dívali, jako by byl nějaké zvláštní zvíře či návštěva z jiné planety.

„To je Kriegel! Vedou Kriegla!“ šeptali.

Dveře se otevřely. Kriegel vstoupil, za ním vojáci. Všichni členové československé delegace k němu vzhledli. Když uviděl tváře kolaborantů Biláka, Lenárta, Jakeše, Švestky (Indra ležel na pokoji), kteří se po celou dobu v odlehlých místnostech paktovali se sovětským vedením, ztratil naději, že může něco změnit.

„Budu stručný, prosím, nepřerušujte mě,“ řekl. „Nebyl jsem připuštěn k jednání, neznám jeho průběh, ale vyžaduje se můj podpis. Já nepodepíšu a doporučuji vám udělat totéž. Naše delegace v tomto složení

nemá k takovému podpisu ústavní právo. Nikdo nás nedelegoval, a navíc někteří z nás do Moskvy nepřijeli ani dobrovolně, nýbrž jako vězni. Pokud podepíšete, jednáte protiústavně a dopouštíte se vlastizrady. Protokol negarantuje nic víc než kapitulaci a okupaci, znamenalo by to konec československé samostatnosti. Navrhuji návrat do Prahy, svolání parlamentu, ústředního výboru strany a zástupců ze všech krajů a okresů republiky, se kterými se můžeme poradit. Děkuji, to je vše.“

Svoboda vyskočil.

„To je nehorázný egoismus, naprostá nezodpovědnost! Musíte podepsat!“

„Nezlobte se, soudruhu prezidente, nemůžu.“

„Jsem starý člověk,“ křičel na něj Svoboda, „viděl jsem hory mrtvol a nechci vidět další! Je vaší povinností tomu zabránit! Musíte podepsat!“

„Nekřičte na mě jak na malého kluka!“ ohradil se Kriegel. „Taky jsem viděl hory mrtvol, s tím mě nevydírějte! Bez souhlasu našeho lidu nemá nikdo z nás právo takový dokument podepsat. Musíme respektovat základní politické principy.“

„Jestli chcete viset, jestli vám to dělá dobře takhle skončit, tak si hrajte dál na hrdinu!“ štěkl na něj rozzuřeně Svoboda a vyběhl ze dveří.

Ke Kriegelovi přišel Husák.

„Franto, víš, co to bude mít za následky? Řekli, že tě nepustí domů, když nepodepíšeš.“

„A co se mnou můžou udělat? Pošlou mě na Sibiř, nebo mě rovnou zlikvidují? S tím já počítám a kvůli tomu já nepodepíšu. „

„Cloumaj s tebou emoce, Franto. Takhle ničeho nedosáhneme. Promysli si to ještě.“

„Kde je Dubček?“

„Leží, zhroutil se.“

„Chci s ním mluvit,“ řekl Kriegel a šel ke Špačkovi s Šimonem.

„Kluci, když se nevrátím, postarejte se, prosím, o Rivu, je to skromná holka, vystačí s málem. Děkuju.“ Špaček ho chytil za ruku.

„Franto, neblázni! Oni si tě tu nechaj, ale ten protokol bude stejně podepsanej a bude platit.“

„Vpadli k nám jak tatarský cháni a my jim to teď máme ještě schválit?“ rozohnil se Kriegel. „To je komunismus, za kterej jsme celej život bojovali?“ Vyrhl se mu a šel pryč.

Došli k Dubčekovu pokoji, za nimi tři sovětsí vojáci. Husák zařukal a nahlédl dovnitř. Kriegel vstoupil. Husák zůstal s vojáky na chodbě, šel k oknu a zapálil si. Zrovna Kriegel, pomyslel si, to mu přece nemůže

udělat. Věřil, že Dubčeka, Smrkovského, Mlynáře a Špačka zlomí a oni podepíšou, ale o Krieglovi začal pochybovat. Ta jeho neústupnost, přesvědčení o pravdě, nevěle ke kompromisu. Z místnosti vyšel Smrčka, šel k němu.

ÚKOLY K TEXTU:

1. Stručně vystihněte děj ukázky. *Pozn. – Nejlépe formou dějové osnovy – na levou část tabule.*
2. Pokuste se v bodech vystihnout osobu Františka Kriegla. *Na tabuli doprava.*
3. Pokuste se ukázkou zařadit do historického kontextu.
4. Četli jsme beletrii, je možné, že si autor některé skutečnosti domyslel. Co si myslíte, že by mohlo být upraveno (co neodpovídá historické realitě)? *Na tabuli doprostřed.*
5. Nejprve porovnáme text s jinými ukázkami.
Skupina běžných žáků obdrží text Zdeňka Mlynáře – text B.
Skupina integrovaných (inkludovaných) žáků obdrží ukázky z komiksově knihy – text C.
Žáci si přečtou obě ukázky a uvádí argumenty, v čem se ukázky shodují.
6. Porovnání informací s různými internetovými zdroji.

Základní zdroje:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Kriegel

<http://www.totalita.cz/> – rejstřík jmenný

<http://blog.aktualne.cz/blogy/frantisek-janouch.php?itemid=3156>

Další zdroje, které našli žáci:

<https://www.novinky.cz/kultura/484289-statecny-bojovnik-frantisek-kriegel-stal-v-cestech.html>

<https://www.reflex.cz/clanek/kultura/90607/frantisek-kriegel-nenavideny-soudruh-doktor-ktery-se-vzeprel-sovetum.html>

Zajímavé odkazy Českého rozhlasu:

<https://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/frantisek-kriegel-jako-muz-ktery-stal-v-cestech> – dá se stáhnout v mp3

<https://plus.rozhlas.cz/karel-hvizdala-26-srpen-1968-a-frantisek-kriegel-7598146> – dá se stáhnout v mp3

<https://vltava.rozhlas.cz/hrdinove-ceskeho-naroda-frantisek-kriegel-5026449> – 5 dílů o životě Františka Kriegela, každý má necelých 10 minut.

Výhodou ukázek Rozhlasu je fakt, že se dají stáhnout a kdykoliv pustit – možnost vyzkoušet si „posluchačskou gramotnost“, zda žáci umí naslouchat a pak tlumočit názor...

Všechny ukázky potvrdí fakta obsažená v úvodním textu A, neboli Filova kniha vychází z reálné situace a dané události popisuje velice věrně.

Text B:

Sovětská strana se všelijak vymlouvala a v rozhovorech s jednotlivými členy vedení KSC se snažila izolovat Kriegla od ostatních. Když se však teď už mělo podepisovat, nedalo se to už déle odkládat a nakonec Kriegla přivezli do Kremlo. Nejdříve s ním v jedné místnosti jednal Smrkovský a potom, odpoledne, se Kriegel objevil mezi námi. Situace byla pro něj ponižující a pro nás všechny ostudná. Ať už byly důvody a výmluvy jakékoli, jednali jsme všichni bez Kriegla a nyní jsme ho postavili před hotovou věc: podepsat protokol. František Kriegel to jednoznačně odmítl. Jistě, tak jsme na počátku jednali všichni – a on byl na počátku jednání, jako včera my. Jenomže Kriegel už do nějaké další fáze nepřešel a na svém odmítnutí trval.

Všichni jsme ho přesvědčovali. Ludvík Svoboda mu sólově zopakoval svůj včerejší výstup a křičel na něj tak, až se Kriegel ohradil a Svoboda zmlkl. Pamatuji se, jak Kriegel řekl: „Co se mnou mohou udělat? Pošlou mě na Sibiř nebo mě dají zastřelit. S tím já počítám a kvůli tomu to nepodepíšu.“ Řeči o politických důvodech pro kompromis a o perspektivách po něm víceméně neposlouchal a odmítal se jich zúčastnit. Nepůsobil ani dojmem politika: v tu chvíli byl člověkem, kterému lupiči hrozí smrtí, a jako výkupné nežadají peníze, ale jeho čest, jeho děti a jeho ženu. A ten člověk říká: ne – tak mě tedy zabijte! Myslím, že Kriegel, kterého i poslední tři dny drželi stále jako vězně v izolaci, došel k závěru, že je odsouzen k smrti a smířil se s tím. Neměl teď důvod v posledních chvílích života si všechno zkazit činem, který by udělal proti svému svědomí.

Neuvádím to, abych snížil politický význam Krieglova odmítnutí. Uvádím to, poněvadž si myslím, že je to pravda: Kriegel tehdy jednal především jako člověk, a ne jako politik. Jak ukázal pozdější vývoj, bylo to chování mnohem přiměřenější dané situaci než chování naše: byli jsme totiž opravdu lidmi vydíranými gangstery, ale propadli jsme iluzi, že jsme politiky, s nimiž jiní politikové jednají o politických problémech.

František Kriegel potom sám řekl, že se žádného zasedání se sovětským politbyrem nezúčastní, a nechal se zase odvést zpátky do své

izolace. Naopak ze sovětské strany vzešla iniciativa, aby byl jednání přítomen – režie zřejmě už chtěla dosáhnout zjevné hádky a rozchodu ostatních s Krieglem před očima sovětského politbyra. Dubček to však rezolutně odmítl a zasedání se konalo za Krieglovy nepřítomnosti.

Text C (2 ukázky z komiksu):

Z PRAHY DO MOSKVY A ZPĚT

Sověti Kriegela, o němž Šestak prohlásil, že to není politik, ale Žid z Haliče, internovali v domečku poblíž města Kaluga, zcela bez spojení se světem. Teprve po třech dnech ho navštívil vyšší sovětský důstojník.

... SITUACE VE VAŠÍ ZEMĚ SE NEUSTÁLE ZHORŠUJE.
Prochoda Dubček Bilak

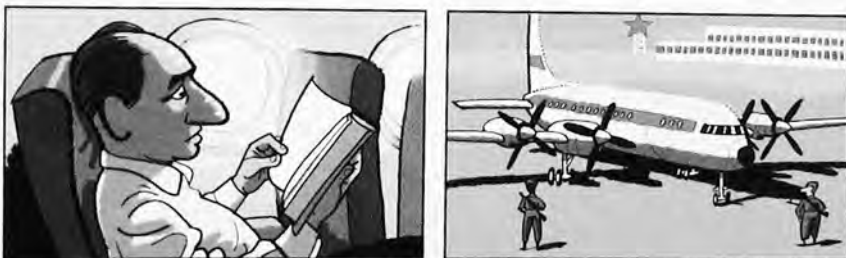
ANTISOCIALISTICKÉ SÍLY ZPRACOVÁVAJÍ LID A KSČ K TOMU MLČÍ.
Brezněv Kosygin

Při jednání v Kremlu šlo sovětské straně hlavně o to, aby vojska zůstala na území naší republiky, aby byl XIV. sjezd KSČ prohlášen za neplatný a aby Moskvě nepohodlní funkcionáři byli vyměněni.

Z PRAHY DO MOSKVY A ZPĚT

Františka Kriegela dovezli do Kremu a předložili mu text protokolu. Když si ho přečetl, podepsat odmítl. Prezident Svoboda se pokusil jeho rozhodnutí změnit, ale bez výsledku.

Potom vojáci Františka Kriegela odvezli na letiště a posadili do prázdného letadla stojícího poměrně daleko od odbavovacích budov.

ZÁVĚREČNÁ POZNÁMKA:

Ukázka (a celá kniha) vystihuje Františka Kriegla jako hrdinu, který nepodepsal a vždy vysvětlil proč. Proč později zvedl ruku v palrametu proti přítomnosti sovětských vojsk. Nicméně je několikrát v knize (ale i v ukázce) poukázáno na jeho předchozí činnost – což je samo o sobě téma pro úkol, aby žáci zjistili, kým byl Fr. Kriegel za španělské války, kým ve 40. a v 50. letech. Ale to už je pro další aktivitu...

NEZVANÝ HOST

Pavel MARTINOVSKÝ

- Využitelnost:** *hodiny slohu*
- Cíl:** *zopakovat se žáky popis a charakteristiku připomenout si srpnové události*
- Mezipředmětové vztahy:**
český jazyk
- Časová dotace:** *jedna vyučovací hodina*
- Pomůcky:** *film Nezvaný host*

Výročí srpnové invaze má jednu nevýhodu, těžko se se žáky připomíná, neboť v srpnu jsou prázdniny. Proto jsem před lety vymyslel aktivitu do hodin českého jazyka. Na začátku školního roku si v 9. třídě srpnové události roku 1968 připomeneme pomocí krátkého filmu *Nezvaný host*.

Film se nachází na druhém disku učební pomůcky DVD 1968 – *zmařené naděje* (ÚSTR 2008), v dnešní době se dá stáhnout, nebo pustit na *youtube*. Výhodou je, že celý film trvá cca 20 minut.

Pracujeme v hodině slohu, náplní je opakování slohového útvaru popis – charakteristika. Zopakujeme si v rychlosti, v čem spočívá vnější a vnitřní popis (charakteristika), jaké slohové prostředky můžeme používat.

Žáci si vezmou čistý list papíru, který si rozdělí na 4 části. V průběhu filmu si žáci budou postupně psát poznámky k hlavním postavám, což jsou:

manžel (Jiří Hálek),

manželka (Iva Šašková),

muž (Pavel Landovský) – schválně používám neutrální označení.

Čtvrtý sloupec je volný – na pocity, poznámky, postřehy k celému filmu.

Film pouštím od 15. sekundy, aby nebyl vidět název, který je celkem výmluvný. Ale na stranu druhou v rámci titulků proběhne i rok, kdy byl film natočen.

Žáci sledují vývoj osobností. Po posledním provedení této projekce (září 2018) žáci hodnotili manžela jako slabocha, že proti mužovi nezakročil. Na stranu druhou byl diplomat, snažil se spolupracovat a možná i proto nedopadl jako jeho soused. Byl prozíravý...

Manželka je hodnocena obecně jako statečnější, navrhuje několikrát manželovi, aby zakročil.

K mému představení je muž (zpodobněný Pavlem Landovským) hodnocen jako kladný! Pravda, původně je strašný, jak se chová (údiv nad tím, jak si o desku stolu otvírá láhev s pivem, jak vzápětí pivo chlemtá, ale...); myslím si, že právě nad oním „ale“ by si určitě povzdechl i Karel Strachota. Opravdu hodný? ptal jsem se žáků. Odpovídali, že ano, že je hlavně hodný v porovnání s ostatními zlými muži. On byl vlastně také chudák, protože tam musel být.

V tuto chvíli jsem se zeptal, zda by film nějak zařadili. Jeden ze žáků řekl, že to hned poznal, že to byl estébák. Ne, odmítl jsem tuto vizi. Nikdo si nevšiml data?

1969 – napsal jsem na tabuli.

Aha, postupně se žáci začali probírat – to je jako o osmašedesátým...

On je jako Rusák!

Přikývnul jsem.

No jo vlastně...

Po diskuzi jsem se ještě jednou žáků zeptal, jak film vyznívá, když si uvědomí politické souvislosti? Pochopili, že to je jakási forma bajky, jak jsme si postupně zvykli na přítomnost sovětských vojáků s tím, že někteří byli i hodní – ale pořád to byli cizí vojáci, kteří s námi jedli a spali...

Na závěr jsem měl připraven ještě jeden úkol – žáci neviděli název filmu, jak by se mohl jmenovat?

Hodný pán v cizí rodině... i tak vidí žáci Nezvaného hosta...

POZNÁMKA: Pikantní je, že po perzekuci režiséra (Vlastimil Venclík právě kvůli filmu *Nezvaný host* nemohl zhruba 20 let točit filmy) herečka Iva Šašková opustila Československo (<http://libri.cz/databaze/film/heslo/4826>) – asi s těmi hodnými lidmi nemohla bydlet...

JAROSLAV DIETL

Pavel MARTINOVSKÝ

- Využitelnost:** *kulturní dějiny
každodennost*
- Cíl:** *podpora rodinného sezení, spolupráce s rodiči
(prarodiči)*
- Mezipředmětové vztahy:** *mediální výchova*
- Časová dotace:** *práce na doma*
- Pomůcky:** *pracovní list*

POZNÁMKA: Od uvedení prvního dílu Dietlova kultovního seriálu *Nemocnice na kraji města* letos uběhlo 40 let.

POZNÁMKA 2: Motivací pro tuto aktivitu byla událost ve škole. Jeden z osmáků byl dopoledne nesmírně ospalý a chtěl si na hodině lehnout. Když jsem se ho ptal, zda je unaven proto, že „propařil“ celou noc, odpověděl, že nepařil, ale díval se na televizi.

Na co? divil jsem se.

Na seriály, odpověděl. Ale nebyl schopen říci, o čem vlastně byly...

ÚVODNÍ AKTIVITA – říká Vám něco jméno Jaroslav Dietl?

Ne – rozdám pracovní listy s přeházenými názvy vybraných Dietlových seriálů. Úkol zní, zda by žáci dokázali správně seriály seřadit. Úkol je zcela záměrně nad jejich síly.

Proto dostanou úkol, aby list vzali domů a s rodiči (prarodiči) si na chvíli sedli a zkusili seriály seřadit tak, jak se jmenovaly. Potom nechají rodiče (prarodiče) jeden seriál vybrat – budou o něm povídat, jaká byla zápletka, kdo byl hrdinou (zda byl kladným, záporným), co se jim na seriálu líbilo. Žáci výpovědi zapíší.

POZOR: nesmí se švindlovat s internetem – je to vlastně úkol pro rodiče (což zabere), žáci další hodinu jen tlumočí názory rodičů.

Když slyšeli o seriálu vyprávět, zaujal je? Chtěli by ho vidět?

Vhodné je dát úkol přes víkend.

PRACOVNÍ LIST:

Byli jednou dva za pultem

Tři chlapi na radnici

Nejmladší kavalérie

Muž z velkého města

Žena na kraji města

Nemocnice v chalupě

Plechová na severu

Okres z rodu Hamrů

Malý pitaval a písáři

Synové sedlo

Velké dcery Jakuba skláře

SPRÁVNÉ NÁZVY:

Byli jednou dva písáři

Tři chlapi v chalupě

Nejmladší z rodu Hamrů

Muž na radnici

Žena za pultem

Nemocnice na kraji města

Plechová kavalérie

Okres na severu

Malý pitaval z velkého města

Synové a dcery Jakuba skláře

Velké sedlo

EXKURZE DO PAMÁTNÍKU HRABYNĚ A MUZEA ČESKOSLOVENSKÉHO OPEVNĚNÍ DARKOVIČKY

Petr KOČŘÍŘ

- Využitelnost:** *výuka dějin 20. století
POKOS*
- Cíl:** *setkání žáků s místy spojenými s důležitými okamžiky
československých dějin*
- Mezipředmětové vztahy:**
společenské vědy
- Časová dotace:** *jednodenní exkurze*
- Pomůcky:** *pracovní listy*

Dne **26. září 2018** se **47 žáků** naší školy zúčastnilo exkurze do Památníku II. světové války v Hrabyni a areálu československého opevnění Hučín – Darkovičky. Pro žáky byl připraven zajímavý program.

1. Prohlídka expozic v Památníku II. světové války v Hrabyni:

- žáci pracovali s pracovními listy,
- cena vstupů 40,-Kč na žáka (učitelé vstup zdarma),
- prohlídka cca 2 hodiny,
- žáci byli rozděleni do dvou skupin,
- velmi zajímavá prohlídka – doporučuji,
- informace na stránkách Slezského muzea Opava
[http://www.szm.cz/rubrika/25/expozicni-arealy/pamatnik-ii-svetove-
-valky-hrabyne.html](http://www.szm.cz/rubrika/25/expozicni-arealy/pamatnik-ii-svetove-valky-hrabyne.html).

2. prohlídka MO-S 19 Alej (čs. opevnění Hučín – Darkovičky):

- cena 20,- Kč (učitelé vstup zdarma),
- žáci rozděleni do dvou skupin,
- opět úžasná prohlídka – opět doporučuji,
- prohlídka cca 45 minut,
- informace na stránkách Slezského muzea Opava.

DOPRAVA:

Uherské Hradiště – Hrabyně cca 3 hodiny.

Cena: 12 500,- Kč (autobus).

Exkurze byla součástí projektu *Po stopách totalitních režimů 20. století*, který podpořil grantem Zlínský kraj. Vzdělávací exkurze byla organizována u příležitosti 80. výročí podepsání Mnichovské dohody.

OSUDOVÉ OSMIČKY

Jakub CHŘIBEK

- Využitelnost:** *připomínka velkých výročí*
- Cíl:** *seznámení žáků s významnými událostmi
rozvoj výtvarných dovedností, fantazie*
- Mezipředmětové vztahy:**
výtvarná výchova
- Časová dotace:** *2 – 4 vyučovací hodiny (dle formátu)*
- Pomůcky:** *odborné knihy s dobovými vyobrazeními,
případně internet*

V souvislosti s českými a československými dějinami se často hovoří o tzv. osudových osmičkách, tedy o letech zakončených číslicí 8, ve kterých se staly důležité události ovlivňující dějiny našeho státu. Vzhledem k tomu, že v roce 2018 si nepřipomínáme jen výročí sta let vzniku samostatného Československa, ale také výročí dalších významných události, byl žáky VIII. ročníku vypracován projekt s názvem – Osudové osmičky.

Žáci se v hodinách výtvarné výchovy zaměřili na kresbu výjevů vztahujících se k těmto letům:

- 1618 – třetí pražská defenestrace, české stavovské povstání, počátek třicetileté války,
- 1648 – konec třicetileté války, Vestfálský mír,
- 1938 – konference v Mnichově, odtržení československého pohraničí,
- 1948 – komunistický převrat v Československu,
- 1968 – vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Hotové výtvarné práce byly využity pro výstavku – viz Magda Stříbrná: Republika stoletá.

UKÁZKY ŽÁKOVSKÝCH PRACÍ:

Konference v Mnichově v roce 1938 rozhodla
o odtržení československého pohraničí.

„TOŽ TO KUPTE!“ ŘÍKAL MASARYK O OBRAZECH

Ludmila BURSÍKOVÁ

- Využitelnost:** *hodiny dějin kultury, výtvarné výchovy
opakování v rámci dějin 20. století, i celkových dějin*
- Cíl:** *zjistit na výstavě patřičné informace
rozvíjet výtvarné dovednosti, fantazii
rozvoj práce ve skupinách, diskuze*
- Mezipředmětové vztahy:**
výtvarná výchova, český jazyk
- Časová dotace:** *2 hodiny (cesta + výstava) 1 hodina rozbor
v případě využití dílčích aktivit – 20 – 45 minut*
- Pomůcky:** *výstava – katalog výstavy možno koupit
přes publikace@hrad.cz
vybrané obrázky je možno najít na internetu*

Výstava obrazů zakoupených Hradem v době, kdy byl prezidentem T. G. Masaryk připomíná 100. výročí založení ČSR.

Tomáš Garrigue Masaryk založil tzv. Masarykův národní fond. Ten sponzoval aktivity různých studentských, folklorních, kulturních, divadelních a také dělnických spolků. Z jeho úroků pak Pražský hrad nakupoval obrazy, které se používaly především na výzdobu interiérů Hradu, neboť po útěku císařských úředníků a sesazení Habsburků zůstal Pražský hrad dost poničený a zmizela celá řada pláten. Z peněz fondu se nakoupilo asi 350 obrazů, na výstavě jich můžete vidět přes sto dvacet.. Zaujala mne slova kurátora výstavy Hejda: „Jde o první představení této sbírky v jejím průřezu. Většina děl se stále používá k výzdobě Hradu, některá jsme museli doslova sundat ze zdí.“

Nakupování obrazů měla na starosti ustavená komise. V začátcích se pořizovala zejména díla z 19. století. – Mánes, Brožík, Čermák, Hynais, Chittussi, Mařák a další, sbírka se rozrůstala i o umělce z první republiky, jakými jsou například Preisler, Slavíček, Bauch, Šíma, Schikaneder, Špála.

Počet pláten tak postupně narůstal. Obrazy visely v kancelářích, saloncích a na dalších reprezentativních místech. Nejcennější a nejvýznamnější plát na hradní komise zapůjčila Národní galerii, která je má ve svých expozicích dodnes.

Roky plynuly a v podobném duchu fungoval národní fond i po Masarykově smrti, když jeho poslání převzali nástupci Edvard Beneš a posléze i Emil Hácha. Fond zanikl v roce 1953 s blížící se rozsáhlou měnovou reformou.

Výstava se mi hodně líbila a hned se mi v hlavě rodily nápady. Pracovní list byl v hlavě hotový. Bohužel výstava bude končit během listopadu. Tak snad nápady v pracovním listě využijete jinde. Se svými studenty jsem výstavu stihla. Některé z obrazů je možno získat v dobré kvalitě na internetu.

V závorkách na konci otázek jsou čísla, která vyjadřují, kolik např. jmen chci, aby žáci zapsali.

Pracovní listy jsem vybrala a ve škole jsme si je znovu rozdali. Nad vybranými úkoly a nad otázkami, které si studenti přinesli do třídy, jsme diskutovali. Žáci vytvořili skupiny podle odpovědí u otázek 12 a 13 a vzájemně diskutovali, proč a jak odpovídali.

Shodli jsme se, že při vhodných událostech se k některým myšlenkám ještě vrátíme.

PRACOVNÍ LIST

1. Proč se jmenuje výstavní prostor Císařská konírna?
2. Proč T. G. Masaryk se rozhodl kupovat plátna?
3. Kde získával finanční zdroje?
4. Kteří prezidenti pokračovali v nákupech uměleckých děl?
5. Které osobnosti se výrazně podíleli na sbírce?
6. Které významné osobnosti zde mají portréty (3)?
7. Který malíř vytvořil nejstarší dílo?
8. Kteří malíři tvořili hlavně v 19. století (5)?
9. Kteří malíři tvořili hlavně ve 20. století (6)?
10. Najdi pět obrazů, které souvisí s některou českou historickou událostí. Pojmenuj událost a krátce ji charakterizuj.
11. Napiš jména malířů, kteří zažili vyhlášení Československa 28. října 1918 (8).
12. Na výstavě se nachází i mnoho portrétu. Najdi toho člověka, kterého bys vybral (a) jako
  - a) největšího kamaráda,
  - b) s kým bys rád poslouchal hudbu,
  - c) s kým bys šel na výlet,
  - d) komu bys pomohl.
13. Najdi krajinu, ve které bys:
  - a) pouštěl draka,
  - b) zažil východ slunce,
  - c) prožíval radostné chvíle,
  - d) objevoval tajemství,
  - e) lovil ryby,
  - f) hrál kuličky,
  - g) vykoupal se,
  - h) přemýšlel o samotě.

14. Najdi tyto obrazy a napiš jméno umělce a název:

15. Proč se mi výstava líbila/ nelíbila?

16. Vlastní postřehy

PRACOVNÍ LIST – ŘEŠENÍ

1. Proč se jmenuje výstavní prostor Císařská konírna?
Císař Rudolf II. byl kromě jiných kuriózních zájmů rovněž vášnivý milovník a sběratel koní. Pro tuto svou vášeň neváhal zbořit část hradních hradeb a budovu starého vikářství a nechal na jejich místě vystavět kolem roku 1583 nové nádherné stáje.
2. Proč se T. G. Masaryk rozhodl kupovat plátna?
*Dostatek finančních zdrojů.
Reprezentace idejí prezidentského úřadu.
Podpora českého umění (nakupují se hlavně česká díla).
Výzdoba Hradu (spíše druhotný význam).*
3. Kde získával finanční zdroje?
Byl ustanoven Masarykův národní fond. B. Štěpánek r. 1920 navrhl k sedmdesátinám Masaryka uspořádat finanční sbírku, jejíž výtěžek byl dán k dispozici prezidenta. Přispělo mnoho lidí, výsledkem sbírky bylo 40 miliónů korun v hotovosti. Masaryk podporoval různé studentské, folklorní, kulturní, divadelní a také dělnické spolky. Finance byly úročeny a z úroků se pak kupovala umělecká díla.
4. Kteří prezidenti pokračovali v nákupech uměleckých děl?
*E. Beneš (více se zaměřuje na moderní umělce).
E. Hácha (méně se nakupuje, problém okupace).
K. Gottwald (díla byla vybírána komisí, proměna požadavků při výběru děl).*
5. Které osobnosti se výrazně podíleli na sbírce?
*Jindřich Říha
Václav Vilém Štěch*
6. Které významné osobnosti zde mají portréty (3)?
*T. G. Masaryk
E. Beneš
P. Šámal
J. Preisler – autoportrét
B. Němcová*
7. Který malíř vytvořil nejstarší dílo?
Jan Kupecký

8. Kteří malíři tvořili hlavně v 19. st. (5)?
Rodina Mánesů (otec Antonín, děti – Josef a Amálie)
Jaroslav Čermák
Václav Brožík
Josef Navrátil
Soběslav Pinkas
Julius Mařák
František Ženíšek
Josef Hellich
František Machek
Mikoláš Aleš
9. Kteří malíři tvořili hlavně ve 20. st. (6)?
František Muzika
Jan Bauch
Josef Šíma
František Hudeček
Jóža Úprka
Václav Rabas
Emil Filla
Václav Špála
10. Najdi pět obrazů, které souvisí s některou českou historickou událostí. Pojmenuj ji, charakterizuj:
například: Lebeda – Budeč (sv. Václav sem chodil do školy)
Čermák – Bosna (boj o svobodu)
Mařák – Říp (příchod Čechů), Vyšehrad (sídlo Vratislava II., staré české pověsti), Velehrad (Velká Morava)
Hynais – Máří Magdaléna (Bible)
Bauch – Loreta
Brožík – Volba Jiřího z Poděbrad českým králem
Holan – Pražský hrad (různé události – sídlo králů, defenestrace...), Ize i Karlův most (např. Jan Nepomucký)
Ženíšek – Libušino proroctví...
11. Napiš jména malířů, kteří zažili vyhlášení Československa 28. října 1918 (8).
J. Čapek
O. Peters
J. Průcha
M. Švabinský
V. Preissig

A. Mucha
Fr. Muzika
V. Rabas
E. Filla
Fr. Tichý.

14. Najdi tyto obrazy a napiš jméno umělce a název:

Josef Hellich: Podobizna B. Němcové

Jan Preisler: Černé jezero

Adolf Kosárek: Letní krajina

Vojtěch Hynais: Máří Magdaléna

Na otázky 12., 13., 15. a 16. mohou být *volné odpovědi*.

Dny, týdny a měsíce ...

PROMĚNY NÁMĚSTÍ ANEB KRUH SE UZAVÍRÁ

Eva ZAJÍCOVÁ

Využitelnost: *dějiny 19. a 20. století
každodennost*

Cíl: *získat informace o místních dějinách
inspirovat žáky v práci s rodinnou pamětí*

Mezipředmětové vztahy: *anglický jazyk, dramatická výchova*

Časová dotace: *průběžně celý školní rok, k projektu jsme se ale vrátili*

Pomůcky: *dobové fotografie
informace z dobového tisku
rodinná paměť*

KRUH SE UZAVÍRÁ

Letos musí plesat každé srdce historikovo i těch, kteří mají rádi dějiny. Tolik výstav, fotografií, materiálů, vzpomínkových akcí! Věřím, že letos si ještě více z nás uvědomuje změny, ve kterých žijeme. Hodně z nás si uvědomí, jak moc se svou každodenností stáváme součástí malých dějin.

Náves v Pečkách.

Když jsme před několika lety objevovali ve třídě staré fotky Peček, dali jsme dohromady příběh. Nechali jsme promluvit naše náměstí, které původně bylo jen větší návší místa, kudy se projíždělo do Prahy. Pracovali jsme při dějepis, dramatické výchově i na angličtině (Once upon a time there was a small village on the way of bussiness caravans from midages.).

Po druhé světové válce, než se socha vrátila na své místo

Šalounův pomník

Naše náměstí vzpomínalo na druhou polovinu 19. století, kdy se Pečky staly jednou ze zastávek na budované železnici a začaly se tu stavět první továrny. Obec se propojila s okolím.

Potom náměstí vzpomnělo na velkou slávu při vyhlášení samostatné republiky. Na všechny rodáky padlé za Velké války, kterou si už nikdo nepamatuje. Na povýšení z vesnice na město... a na slávu při postavení sochy pana prezidenta Masaryka, na podstavci se jmény vojáků (1927).

Socha byla kopií sochy Ladislava Šalouna. Jak žáci zjistili z dobového tisku, autor byl přítomen slavnostního odhalení.

Za války socha musela zmizet, skrývala se v podzemí pražského gymnázia, aby po osvobození mohla být znovu slavnostně odhalena. Na podstavci přibyla další jména pečeckých, kteří bojovali v druhé světové válce a nedočkali se tolik očekávané svobody.

Po únoru 1948 socha opět mizí, tentokrát nadobro. Soudruzi sochu roztavili, aby snad někomu nepřipomínala, že svět hraje všemi barvami a není jen, jak oni tvrdili, rudý.

Náměstí na dlouho neosiřelo, dostalo se mu nového... velikána. S pompou a povinně se chodilo klanět soše „dělnického prezidenta“. K těmto událostem jsme shromáždili obrovské množství fotografií a vzpomínek pamětníků. Někteří pamětníci se s námi podělili o své zkušenosti na besedě ve škole. Žáci se seznámili s mnoha dobovými reáliemi.

Odhalení nové sochy

Co se vše odehrává na fotografii? To jsme si museli vysvětlit...

Víte co znamenal první máj? Na lásku nebyl čas. Všichni povinně, slavnostně a radostně – do průvodu. A běda, když budeš chybět na seznamu!!!!

A náměstí schovávalo svou rudou tvář do stínu stromů. Až pak najednou další změna. Revoluce!!! Náměstí je pro všechny nejen na prvního máje. Fontánka ochlazuje vzduch, aut přibývá a jen ten podstavec je pořád nějak prázdný.

Náměstí bez sochy

Na tomto místě jsme před lety s dětmi skončili. Ale před několika dny jsme mohli dopsat další kapitolu do vyprávění našeho náměstí.

Skupina nadšenců, s podporou radnice, se pustila do akce. Vypátrala původní zmenšenou formu L. Šalouna, podle které pan sochař J. Faltus zhotovil kopii v řádné velikosti – podle dochovaných fotografií, které lidé rádi na radnici zapůjčili a které jsme i my shromáždili v našem projektu.

Město sochu nechalo odlít do bronzu a 28. října 2018 ji slavnostně odhalilo. S naší, tentokrát dobrovolnou účastí!

A zas se vzpomínalo, zpívalo, řečnilo a radovalo... A všichni byli tak trošku naměkko z toho všeho oslavování.

Třeba na ně dopadla tíha historického okamžiku. Krásného. A co naše náměstí? Slibuje, že tohle datum si bude pamatovat.

Návrat Masarykovy sochy na náměstí

ČESKOLIPŠTÍ DENDROLOGOVÉ

Libor ŠMEJDA

- Využitelnost:** *oslavy výročí*
- Cíl:** *netradičně připomenout výročí
rozšířit dendrologickou sbírku*
- Mezipředmětové vztahy:** *svět práce, přírodopis*
- Časová dotace:** *vlastní sadba 1 – 2 hodiny*
- Pomůcky:** *zahradnické náčiní*

Pýchou naší školy je dendrologická zahrada, o kterou pečují nejen vyučující, ale především žáci. Proto jsme se rozhodli, že letošní oslavy pojmem poněkud po našem: dendrologicky.

KATALPA K VÝROČÍ ŠKOLY

První významnou oslavou v kalendářním roce 2018 se stala připomínka našeho jubilea. Žáci 5. – 9. ročníků, kteří dochází na školní samosprávu, na první schůzce v letošním školním roce vysadili v areálu školy katalpu. Akci jsme uspořádali při příležitosti 30. výročí založení naší školy.

Výsadba katalpy

Katalpu jsme zvolili, protože má stejně jako náš národní strom srdčitý tvar listů, a tak se k této události v osmičkovém roce určitě hodí. Navíc jsme tuto dřevinu v našem areálu školy dosud neměli, a tak doplnila naší dendrologickou sbírku.

Na závěr si děti, na zdárný růst stromku, připily nealkoholickým šumivým nápojem. Katalpu jsme vysadili za finanční podpory města Česká Lípa.

RŮŽE REPUBLIKY

K výročí republiky jsme uskutečnili na školní zahradě a v areálu školy výsadbu *38 růží republiky*. Sazenice jsme zakoupili ze specializované růžové školky, kde udržují a množí i staré odrůdy, které byly vyšlechtěny za první republiky. Mnoho těchto odrůd bylo svými šlechtiteli pojmenováno po významných osobnostech, které se zasloužily o vznik Československa. Dále jsme získali sorty, které připomínají další historické osobnosti našich dějin, významné umělce a jejich díla, národní dějinné události atd. Každá třída naší školy včetně předškoláků vysadila svoji růžičku. Počasí nám přálo, a tak se vše podařilo a už se těšíme, až nám růže příští rok vykvetou.

A jak se růže jmenují?

Dr. Edvard Beneš, Dr. Karel Kramář, Antonín Švehla, Ministr Rašín, Palacický, Masarykova jubilejní, K. H. Mácha, Karolína Světlá, Jan Hus, Praha 89, Vlasta Burian, Antonín Dvořák, Rusalka, Božena Němcová, Zborov a další.

Nákup jsme obstarali díky daru SRPŠ.

Prvňáci sázejí svou růži

Ke zdárnému provedení akce přispěla i perfektní spolupráce s výše uvedenou růžovou školkou od jihočeské Blatné, která dodala perfektní sazenice. Je sympatické, že někdo stále udržuje a množí odrůdy, které vytvářely šikovné ruce našich předků a které svojí krásou obstojí i v současnosti.

LÍPA REPUBLIKY

Vyvrcholením našich dendrologických oslav se samozřejmě stala výsadba lípy republiky. Do akce se zapojili všichni žáci školy, o lípě se hovořilo, mladší ji namalovali. Na konec jsme se u lípy všichni sešli.

Vysadili jsme lípu srdčitou odrůdy Winter Orange, která má netradičně zbarvené větve a je tak dekorativní i po opadu listů. Využili jsme krajský grant životního prostředí, na kterém jsme pracovali jeden a půl roku.

Lípa republiky

ČSR 1918 – 2018 – PŘIPOMÍNKA VÝROČÍ

Lada BOHÁČOVÁ

- Využitelnost:** *připomínka výročí*
- Cíl:** *seznámit studenty s daným výročím
zapojit studenty do diskuze
propojit „paměťová místa“ s výukou*
- Mezipředmětové vztahy:** *výtvarná výchova*
- Časová dotace:** *celý projekt trval několik měsíců*
- Pomůcky:** *plakáty
fotografie
dobový tisk*

Oslavy významného výročí Československé republiky na naší škole jsme pojali spíše komorně, jako zamýšlení nad minulostí a současností, uvažování o budoucnu.

ČÁST PRVNÍ: **MAPA**

V červnu 2018 vyhlásila předmětová komise dějepisu na stránkách školy akci „Republika 1918-2018“. Studenti dostali úkol donést do začátku října fotografii, na které by byli vyfotografováni s místem, které je spojeno s historií našeho státu. Zároveň dostali studenti úkol, aby připojili stručný popis místa a události.

Začátkem září se začali trousit první příspěvatelé a do začátku října se nám sešlo příspěvků tolik, že paní kolegyně výtvarnice měla dostatek materiálu na vytvoření symbolické mapy území tzv. První Československé republiky.

Když k tomu byly připojeny popisky a dodatkové materiály, nástěnka byla zcela zaplněna a čekala na své diváky. Nejprve přišla malá skupinka, pak větší... Mapa se po chvilce stala místem setkávání a zajímavých diskuzí.

ČÁST DRUHÁ: **PLAKÁTY**

Ke studentským fotografiím jsme na protilehlé straně chodby na dějepisnou nástěnku instalovali výstavku plakátků zapůjčenou v elektronické podobě

pražským Národním pedagogickým muzeem a knihovnou J. A. Komenského. Nejen v hodinách dějepisu jsme vytvářeli pro studenty podněty a úkoly, aby nástěnku s plakáty sledovali.

Opět jsme tam doplnili materiály z tisku a vše ozdobili trikolorou.

ČÁST TŘETÍ: **OSLAVY**

Patřičně naladění jsme dva dny před 28. říjnem, totiž 26. října 2018, ve vestibulu školy připravili nástěnku se symboly a osobnostmi První republiky.

Oslavy jsme spojili s připomínkou 50. výročí oslav z roku 1968, které probíhaly v časopise *Dějiny a současnost*, kam své postřehy napsali mj. Jaroslav Seifert, historik Jaroslav Werstadt a Václav Havel.

Na stolku pod tím vším byla umístěna mísa s asi 600 trikolorami na špendlíku, které vyráběli studenti. Den připnutí: 28. říjen 2018.

Výše zmíněné materiály s informacemi byly doplněny slavnostním hlášením o Československé republice. Hlášení ve školním rozhlase v českém a slovenském jazyce četli student ze 4. ročníku a studentka z 1. ročníku. Program byl ukončen hranou česko–slovenskou státní hymnou.

Mapa republiky složená z fotografií studentů na místech spojených s důležitými epochami našich dějin

První komentátoři mapy

Stolek a trikolory

STO LET REPUBLIKY

Ivo REJCHRT

- Využitelnost:** *výuka moderních dějinách
připomínka výročí vzniku státu*
- Cíl:** *získat informace o událostech, které souvisí se vznikem republiky a tyto informace interaktivně předat
rozvoj čtenářské a digitální gramotnosti
rozvoj práce ve skupinách, diskuze*
- Mezipředmětové vztahy:**
český jazyk
- Časová dotace:** *příprava 3 měsíce, provedení 1 den*
- Pomůcky:** *dobový tisknutí
odborná literatura k tématu, internetem
pracovní listy zapojených institucí*

Sté výročí vzniku Československa jsme si připomněli naším projektovým dnem Sto let republiky. Jeho příprava započala dohodou s kolegyní PhDr. Ivanou Syrovátkovou a vedením školy koncem srpna 2018. Díky podpoře vedení gymnázia jsme zvolili termín (pátek 26. 10. 2018) a překročili k dalším krokům.

Projektový den měli připravit studenti třetích ročníků (5.C v šestiletém a 3.A ve čtyřletém studiu, 52 osob), protože první světovou válkou končí probírání dějin v tomto ročníku. Maturanty jsme nechtěli zapojovat, neboť jednak samo zvládnutí světových i českých dějin po první světové válce a regionálních dějin během 50 vyučovacích hodin zkráceného posledního ročníku je vždy hektické a příprava projektového dne by ho samozřejmě ohrozila, jednak jsme nechtěli komplikovat jejich přípravu na maturitní a přijímací zkoušky, jednak jsme chtěli využít výjimečně příznivých organizačních okolností třetích ročníků: jakožto oba hlavní organizátoři jsme v těchto paralelních třídách třídními učiteli a vyučujeme tu i dějepis a český jazyk. To usnadňovalo jak zapojení a propojení jednotlivých předmětů během přípravy (shromažďování odborných dějepisných informací a jejich zpracování do podoby prezentace, scénky apod.), tak nalézání času pro zkoušky připraveného programu.

Nejprve jsme naplánovali jednotlivá zastavení. Dospěli jsme k osmi dílčím tématům určeným pro naše skupiny a jednomu zastavení s puštěným

dobovým dokumentem. Poté jsme hledali další spolupráci pro zpestření programu. Nakonec jsme oslovili Městské muzeum Dvůr Králové nad Labem, které daného dne nabízelo výstavu *Osudové osmičky*, mapující léta 1918, 1938, 1948 a 1968, a Katolickou farnost Dvůr Králové nad Labem, jež v kostele Sv. Jana Křtitele připravovala výstavu *Poslední císař a první prezident* o Karlovi I. a T. G. Masarykovi. Oba subjekty souhlasily a projevíly velkou vstřícnost, za niž jsme velmi vděční. Pak jsem se pokusil získat pro naši akci zapojení „legionářů“, kteří by svým vyprávěním i replikami dobového vojenského vybavení atraktivním způsobem přiblížili jednu z klíčových událostí cesty k samostatnému státu. Nakonec se mi podařilo získat účast dvou příslušníků královéhradecké jednoty Československé obce legionářské, kteří zaujali jedno ze stanovišť v budově školy.

Konečný seznam zastavení tedy zahrnoval deset zastávek v budově našeho gymnázia a po jednom v kostele a v muzeu:

1. Cesta k válce (mocenská uskupení před r. 1914, Sarajevo, vypuknutí války, jásot), postoj české společnosti k válce (mobilizace, tisk, projevy odporu – bez podzimu 1918)
2. Vojáci (rakousko-uherská armáda, život na frontě, legie), zbraně
3. Legionáři
4. Každodennost v zázemí, Dvůr Králové nad Labem za války (bez podzimu 1918)
5. Gymnázium Dvůr Králové nad Labem za války
6. Česká politika za války (domácí, zahraniční – bez 28. 10. 1918), září – listopad 1918 ve světě
7. 28. říjen 1918 (všeobecně i Dvůr Králové nad Labem)
8. První republika – počátky
9. TGM a Edvard Beneš
10. Dokument o 28. říjnu 1918
11. Kostel sv. Jana Křtitele (30 minut)
12. *Osudové osmičky* (45 minut)

Zastavení jsme si s kolegyní Syrovátkovou rozdělili ještě koncem srpna. Jakožto regionální historik jsem si zvolil královédvorská témata a každodennost (4. – 7.), kolegyně ta ostatní. Příprava probíhala zvlášť v jednotlivých třídách. V té své (5.C – 21 studentů) jsem tvůrčí týmy vytvořil pomoci losování tak, aby vznikly skupiny po 5 – 6 osobách. Tuto cestu jsem zvolil proto, aby vznikly méně obvyklé skupinky a spolupracovali v nich spolužáci nezávisle na svých obvyklých přátelských vazbách, aby spolupráce stmelila i osoby méně blízké. Zadáni

znělo na program libovolného typu (powerpointová prezentace, scénka, komiks..., kombinace různých prvků) podle zadaných témat, a to v délce 5–10 minut. Týmy přes měsíc tvořily své programy, poté jsem si je nechal ukázat v textové podobě, po mých připomínkách došlo k prvnímu předvedení a po dalších poznámkách k jakési generální zkoušce v úterý a ve středu před pátečním projektovým dnem.

Různorodost takto svobodně vymezených metod byla příjemně pestrá: zahrnovala jak klasickou prezentaci, tak scénky, v nichž se každodennost za války projevila v rozhovoru v novinové redakci, vyhlášení Československa bylo oslaveno v konkrétní místní tehdy existující restauraci (symbolicky upravené a vyzdobené třídě) či rozbití busty císaře Františka Josefa I. proběhlo hozením symbolické busty (dřevěné „hlavy“ na klobouk s císařským papírovým obličejem) do žíněnky, a to v gymnaziální aule, jež byla tehdy školní kaplí.

Souběžně jsme chystali i další materiály. Vytiskl jsem fotografie dobového místního (dvou)týdeníku *Královédvorské listy* (vypuknutí války, vznik Československa – po jednom exempláři na každou návštěvnickou třídu a jednostránkové zvláštní vydání z 29. 10. – pro každého účastníka, tedy 400 kusů) a zapojené třídy je ostříhaly a slepily. Dále jsem z každé naší skupiny i od „legionářů“ získal dvě otázky a na jejich základě vytvořil pracovní list s rakousko-uherským i československým erbem na titulní straně a jeho autorské řešení pro učitele. Třídy je ohnuly a sešily (ze dvou oboustranných listů A4 vznikla 8 stránková brožurka A5).

Další pracovní list připravilo pro svou expozici místní muzeum. Také jsme s kolegyní vytiskli podle přání skupin (i na základě naší nabídky) výzdobu jednotlivých místností (dobové noviny, portréty, mapy...). Kolegyně Syrovátková připravila několik stanovišť po škole s historickými knihami ze školní knihovny, aby měli návštěvníci možnost si je prohlédnout během čekání na další bod programu.

Program byl nabídnut i místním základním školám. Přihlásilo se osm tříd (osmých či devátých) ze dvou z nich. S osmi gymnaziálními šlo o šestnáct tříd, celkem tedy asi 390 žáků a jejich pedagogický doprovod. Rozmístit šestnáct tříd do dvanácti stanovišť bylo logisticky složité, ale podařilo se mi vypracovat rozpis, který počítal s postupným nástupem na jednotlivá stanoviště s odstupem 15 minut. Možnost využít tři zapojené budovy a prostřídat je znamenala splnění časového zadání, tedy začátek v osm hodin a konec kolem druhé hodiny, aby účastníci stíhali oběd ve školní jídelně. Nástup do programu byl tak rozložen od 8:00 do 10:15 hodin.

Vzhledem k absencím mezi návštěvníky lze celkový počet diváků (žáci a jejich učitelé) odhadnout na 370. Akce proběhla podle plánu. Její prů-

běh podpořilo i zapojení dalších učitelů naší školy, kteří byli přiděleni k jednotlivým stanovištím a poskytovali průběžnou zpětnou vazbu organizujícím studentům (hlasitost, srozumitelnost...).

Veškeré reakce učitelů byly pozitivní. Žákům se podle jejich slov i našich rozhovorů s gymnazisty akce líbila. Jistou výjimkou byli maturanti, protože některým přišlo mnoho informací jako známá fakta vzhledem k tomu, že již měli probraný gymnaziální rozsah dané látky. Ovšem i oni tehdy obdrželi nové informace, zvláště k regionálním dějinám.

K akci se vrátil internetový novinový článek pocházející ze zapojené základní školy, který vyzněl jednoznačně pochvalně.⁷

Díky osvěžujícímu pohledu naší mládeže na minulost, scénkám, kopiím tehdejších novin, pracovním listům i ukázkám vojenského vybavení si mohli účastníci připomenout velké události naší historie skutečně osobitě a působivě. Organizátoři se studiem a projektovou metodou seznámili s událostmi první světové války a vzniku ČSR, projevíli svou velkou tvořivost a získali navíc i nové zkušenosti se zpracováváním odborných témat, jejich prezentací i spoluprací ve skupině. Akce též prospěla spolupráci našeho gymnázia se základními školami, jíž přikládáme velký význam.

Děkujeme organizátorům i návštěvníkům a doufáme, že jsme u nich přispěli k zamyšlení nad naší minulostí i současností...

Dále jsou fotografie z akce: studenti, významné osobnosti spojené se vznikem republiky, zdramatizovaný sarajevský atentát, legionáři a kavárna.

---

⁷ <https://www.kralovedvorsko.cz/vzdelavani/zakladni-skoly/zs-dubenec-dekuje-dvor-skem-gymnaziu-100-let-republiky.html?fbclid=IwAR1otBwjO-8j2GSGXu-WkPXUfk5cC-jUCzvhTjMRvIaFGyLOwwWr2P1jo7pl>: „Dne 26. 10. 2018 žáci 9. třídy dubenecké základní školy využili nabídky gymnázia ve Dvoře Králové nad Labem a zúčastnili se projektového dne 100 let republiky, které gymnaziální studenti se svými učiteli uspořádali ke 100. výročí vyhlášení samostatného československého státu. V historické budově gymnázia žáci na 10 stanovištích zhlédli scénky či prezentace věnované nejen roku 1918, ale i událostem, které vzniku Československa předcházely (legie, každodenní život za 1. sv. války). Během programu žáci doplňovali odpovědi do pracovního listu. Touto cestou chceme organizátorům moc poděkovat za perfektně připravený projekt. Těšíme se na další spolupráci s vámi.“

PŘÍBĚHY 100 LET REPUBLIKY ČESKO(SLOVENSKÉ) A 40 LET ŠKOLY

Pavel HORÁK

- Využitelnost:** *hodiny o polských, pruských dějinách
suplovaná hodina, opakování v rámci dějin 20. století*
- Cíl:** *setkání žáků s lidmi, kteří mají zajímavé životní příběhy,
které se prolínají s historií naší země
žáci poznají místa spojená s významnými událostmi naší
historie
žáci prožijí slavnost a připomínkové akce k jednotlivým
událostem*
- Mezipředmětové vztahy:** *výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova*
- Časová dotace:** *průběžně v roce 2018*
- Pomůcky:** *odborná literatura
internet
průběžně vyráběné artefakty („placky“, trikolory apod.)*

S kolegy ve škole jsme uvažovali, jakým způsobem bychom velmi významné výročí žákům připomenuli a ozvláštnili. A díky velkému pochopení a podpoře ze strany vedení školy, se podařilo zrealizovat následující akce.

AKCE POSTUPNĚ:

A) LEDEN **KORUNOVAČNÍ KLENOTY NA VLASTNÍ OČI**

23. ledna proběhla návštěva žáků Pražského hradu u příležitosti vystavení korunovačních klenotů k výročí státu – výstavy se účastnili žáci 8. ročníku.

B) ÚNOR AŽ BŘEZEN VÍTĚZNÝ ÚNOR

V měsíci únoru došlo k připomenutí smutného 70. výročí komunistického „vítězného“ převratu, ale i opravdových vítězství – olympijských – Jiřího Rašky v roce 1968, hokejistů v roce 1998 a v letošním roce – Ester Ledecké.

Výstavní panel byl umístěn ve vestibulu školy a v hodinách dějepisu si jej s komentářem vyučujícího žáci prohlédli.

Akce se účastnili žáci 6. – 9. ročníku.

C) BŘEZEN NÁVŠTĚVA STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHÍVU ZLÍN V KLEČŮVCE

Dne 2. března se žáci seznámili s významnými událostmi našich dějin v dokumentech ze Zlínska. Opět akci absolvovali žáci 8. ročníku.

D) BŘEZEN JARNÍ NÁVŠTĚVA VÝSTAVY LABYRINTEM DĚJIN ČESKÝCH ZEMÍ NA PRAŽSKÉM HRADĚ

Součástí exkurze do Prahy dne 21. března byla i prohlídka výstavy věnované významným událostem českých dějin. Výstavu si prohlédli žáci 7. ročníku.

E) BŘEZEN AŽ KVĚTEN **NATÁČENÍ A PREZENTACE ROZHOVORŮ S PAMĚTNÍKY O JEJICH ZÁŽITCÍCH Z OBDOBÍ 2. SVĚTOVÉ VÁLKY A KOMUNISTICKÉ TOTALITY**

Akce proběhla ve spolupráci s organizací Post Bellum, žáci se učili připravit na natáčení rozhovorů s pamětníky.

Natočili tři rozhovory – s pány:

Janem Prokopem, perzekuovaným za 2. sv. války,
Jaroslavem Březovjákem (ukázka vysílána v Českém rozhlase) a
Albertem Černým, oba dva pronásledoval komunistický režim.

Dne 23. května naši žáci představili pamětníky během setkání s děvčaty a chlapci z dalších škol, kde se taktéž natáčely rozhovory. Opět se akce účastnili žáci 8. tříd.

F) DUBEN AŽ KVĚTEN **PŘIPOMENUTÍ ČESKOSLOVENSKÉ POMOCI STÁTU IZRAEL**

Na chodbě 3. patra školy byl připraven žáky a učiteli panel k 70. výročí vzniku státu Izrael a významné vojenské pomoci Československa. Všechny třídy si panel přišly prohlédnout. Panel vyhotovili žáci 6. - 9. tříd.

G) KVĚTEN **VÝSTUP NA HORU ŘÍP, NÁVŠTĚVA VÝSTAVY DOTEKY STÁTNOSTI NA PRAŽSKÉM HRADĚ, KANCELÁŘÍ PREZIDENTA REPUBLIKY A HROBU T. G. MASARYKA V LÁNECH**

Všechny tyto akce proběhly ve dnech 20. – 22. května jako součást exkurze do Terezína, Prahy, Lidic a tábora Vojny. Na hoře Říp jsme si mimo připomněli bájného příchodu Čechů a byla vzpomenuata setkávání – „národních poutí“, která se tradují od 19. století.

U hrobu T. G. Masaryka nejprve žáci s učiteli zazpívali hymnu. Potom zde položili květiny, zaznělo několik vět o rodině prvního prezidenta a závěr obstarala píseň Ach synku, synku. Třídenní exkurze se účastnili žáci 9. ročníků.

H) ČERVEN **BESEDA S NÁHRADNÍM KOSMONAUTEM OLDŘICHEM PELČÁKEM**

Akcí jsme si připomněli 40. výročí letu Vladimíra Remka do vesmíru. Proto dne 22. června proběhlo setkání s náhradním kosmonautem, během kterého vyprávěl Ing. Oldřich Pelčáka o výcviku a o rozhodnutí – kdo poletí, proč poletí kosmonaut z ČSSR atd. Setkání proběhlo ve škole a účastnili se ho žáci 7. - 9. ročníku.

I) Ještě ČERVEN **BESEDA S KRONIKÁŘEM MĚSTA ZLÍNA**

Náš kronikář Mgr. Bohumil Galásek se setkal se žáky 8. ročníku dne 22. června. Žákům pověděl o významných událostech našich dějin z pohledu

města Zlína. Také ukázal několik dobových – např. oznámení 29. 10. 1918 o vzniku Československa.

J) Potřetí ČERVEN **ČEŠTÍ VOJÁCI V RAKOUSKO-UHERSKÉ ARMÁDĚ**

Žáci 8. ročníku se v prostorách Sřeleckého klubu Zlín účastnili programu o našich lidech za Velké války. Žáci si vyslechli vyprávění o válce, uniformách a zbraních, vše si následně mohli prohlédnout.

K) Nový školní rok – ZÁŘÍ **JAK NAŠE BABIČKY, DĚDEČCI A NĚKTERÍ UČITELÉ PROŽILI OKUPACI V SRPNU 1968**

Ve vestibulu školy byl připraven výstavní panel s informacemi o okupaci i s krátkými osobními vzpomínkami některých učitelů. V hodinách dějepisu učitelé přivedli žáky k výstavnímu panelu, kde se seznámili s některými fakty. Následovala skupinová práce s písemnými záznamy výpovědí učitelů, společné shrnutí a následovalo vyprávění osobního prožitku paní recepční školy. Poslední aktivitou – „domácím“ úkolem – bylo se zeptat pomocí zadaných čtyř otázek na vzpomínky prarodičů žáků. Odpovědi zazněly v následujících hodinách dějepisu, popř. vlastivědy. Účastnili se žáci 4. - 9. ročníků.

L) ZÁŘÍ **MNICHOV 1938 ANEB I MŮJ PRADĚDEČEK CHTĚL BRÁNIT NAŠI REPUBLIKU**

Opět ve vestibulu školy byl vystaven výstavní panel o uvedených událostech s výpověďmi přímých účastníků z řad našich vojáků. Žáci zjišťovali – zda jejich příbuzní byli v roce 1938 mobilizováni. Do akce se zapojili žáci 7. – 9. ročníků.

M) ŘÍJEN ZASTAVENÍ U DOMU, KDE ŽIL T. G. MASARYK VE VÍDNI

Akce proběhla jako součást exkurze do habsburské Vídně dne 18. října. Pověděli jsme si o pobytech Masaryka v Rakousku a jejich účelu. Výjezd byl určen pro žáky 8. ročníků.

N) ŘÍJEN EXKURZE DO PAMÁTNÍKU DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY V HRABYNI A PEVNOSTÍ V HLUČÍNĚ-DARKOVIČKY

Žáci 9. třídy se v říjnu vydali na sever Moravy, aby zhlédli připomínku budování pevnostního systému v pohraničí ve druhé polovině 30. let 20. století a absolvovali prohlídku objektu. Pohovořili jsme o dopadu „Mnichova“ na pohraničí.

O) ŘÍJEN VERNISÁŽ VÝSTAVY – TADY NOVÁ REPUBLIKA

Ve středu 25. října 2018 proběhla ve vestibulu školy vernisáž výstavy, která zahrnovala představení období 1. světové války na životě obyčejných Čechů, jedna žákyně povyprávěla příběh svého prapradědečka, následovalo představení obsahu výstavy – od válečného období, přes vznik ČSR a jeho šťastná i smutná léta do roku 1938, vše uvedla melodie písně *Ach synku, synku* v podání žáků školy. Práva k výstavě poskytlo Národní pedagogické muzeum a knihovna Jana Amose Komenského v Praze, s výrobou panelů pomohl pan

Michal Srnec, repliky uniforem Rakousko-Uherské armády z 1. světové války zapůjčili členové Střeleckého klubu Zlín – pánové David Zelík a Pavol Fleischman. Účastnila se celá škola.

P) ŘÍJEN SLAVNOST KE 100. VÝROČÍ ČESKOSLOVENSKA A 40 LET VZNIKU ŠKOLY

Při vstupu do školy dne 26. října žáci dostali „placky“ s motivem české vlajky, obvodu hranic první republiky a nápisy výročí. Žáci si „placku“ připnuli a kdo chtěl – mohl si nechat na tvář namalovat českou vlaječku. Všichni žáci (někteří ve folklorních, resp. skautských krojích) a učitelé školy se sešli v atriu školy.

Slavnost zahájil nástup historických vlajek v čele s legionáři v uniformách, následně žákovský sbor zazpíval československou hymnu. Po projevech T. G. Masaryka (hrál jej kolega vychovatel), ředitelky školy a zástupce legionářů bratra Evžena Petříka byla zasazena lípa. Poté zazněla slavnostní salva legionářů a v instrumentální podobě píseň *Ach synku, synku*.

Závěr obstaral pěvecký sbor s některými kolegy písničkovým mixem zastupujícím jednotlivá desetiletí československého století (úryvky z písní – *Česká písnička, Život je jen náhoda, Škoda lásky, Šáteček, Trezor, Holubí dům, Holky z naší školky, Stánky, Nanana, Cesta*), mix uvedla píseň *Touha* a ukončila Modlitba pro Martu.

Q) ŘÍJEN PŘEDSTAVENÍ UNIFORMEM, ZBRANÍ A DALŠÍHO VYBAVENÍ, KTERÉ NAŠI LEGIONÁŘI POUŽÍVALI V PRVNÍ SV. VÁLCE

Program Mgr. Evžena Petříka z Československé obce legionářské a Gymnázia Kroměříž zhlédli opět ve vestibulu školy žáci 8. a 9. tříd. Po přednášce přišla na řadu diskuze a po té si vše žáci mohli prohlédnout a „vyzkoušet“.

R) LISTOPAD

KONEC PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY a DEN VÁLEČNÝCH VETERÁNŮ

V pátek 9. listopadu jsme si krátce během velké přestávce připomenuli 100. výročí ukončení války. Kdo chtěl – jak z řad žáků, tak z řad učitelů – tak mohl dostat a nosit připnutý květ červeného máku.

Akce byla dobrovolná pro zájemce z celé školy.

S) LISTOPAD

BESEDA S DĚVĚTADEVADESÁTILETOU PANÍ MARIÍ STRANÍKOVOU ANEB SETKÁNÍ S „ŽIVOU UČEBNICÍ“ 100 LET REPUBLIKY

V úterý 13. listopadu v Domově pokojného staří Naděje ve Zlíně žáci vyslechli vyprávění paní, která se narodila v Rusku (tatínek byl legionář). Paní Marie hovořila o mládí ve Zlíně a o svých zážitcích z „osudových“ období našeho národa. Akce se účastnili žáci 9. ročníků.

T) Ještě jednou LISTOPAD VIDEO(SKYPE)BESEDA **S PAMĚTNÍKEM A HISTORIKEM TOMANEM BRODEM**

Při přípravě žáků na exkurzi do Osvětimi jsme pomocí techniky skype dne 20. listopadu hovořili s PhDr. Tomanem Brodem, CSc., který odpovídal na dotazy žáků. Tématem byl jeho pobyt ve vyhlazovacím táboře Auschwitz-Birkenau. Zmíněna byla i největší vražda na českých občanech v historii – šlo o březen 1944. Půlhodinovou debatu absolvovali žáci 9. ročníků.

PODĚKOVÁNÍ

Vše se podařilo zrealizovat díky velké pomoci a podpoře bývalé paní ředitelky Lenky Honové, ředitelky školy Ivany Rejzkové, zástupců ředitelky Evy Práškové a Aleše Kouřila, kolegyň a kolegů – Ludmily Turčínkové, Gabriely Chudějové, Ivy Nikové, Martiny Hešové, Jitky Minaříkové, Pavla Tetery, Karla Vondráčka, Radomíra Taláška, Romana Kolaříka, Karla Kolaji a paní recepční Leony Kaňové.

KROKY KE SVOBODĚ (1948 – 1968)

Zuzana VRÁNOVÁ

- Využitelnost:** školní projekt na I. stupni
doba 1948 – 1968
- Cíl:** přiblížit žákům danou dobu
poskytnout jim prostor k přemýšlení o pojmu svoboda
více provázat výuku s rodinou (rodinnou pamětí)
- Mezipředmětové vztahy:**
člověk a jeho svět + ostatní předměty
- Časová dotace:** 1. Seznámení s tématem (svoboda), (110 min.)
2. Návštěva divadelního představení Fialky a mejdlíčka
3. Reflexe (90 min.)
- Pomůcky:** ukázka z knihy Jirous, Ivan Martin: Magor dětem.
Praha 2009.
výtvarné pomůcky, balicí papír, staré časopisy
dobové mapy (na internetu)

Projekt proběhl ve 2. třídě.

1. SEZNÁMENÍ SE S TÉMATEM

a) SVOBODA

Položili jsme si následující otázky. Pokládala jsem je postupně – vždy jsem otázku promítla na interaktivní tabuli. Následovala živá (řízená) diskuze.

Co si pod tím představujeme?

V jakých oblastech našeho životě se pojem objevuje?

Je nám svoboda příjemná?

Proč je pro nás důležitá?

Má svoboda nějaké hranice?

Zformulovali jsme srozumitelnou definici svobody a podmínky, za kterých je možná.

b) PROČ SE PROJEKT JMENUJE „KROKY KE SVOBODĚ“?

Uvědomíme si, že žijeme ve svobodné zemi, kde se lidé vzájemně respektují a uznávají svou individualitu. Nebylo tomu ale vždy stejně.

c) KOLÁŽ

Vytvořili jsme si svoji osobní myšlenkovou mapu, do které jsme zahrnuli vše, co je pro nás v životě hodně důležité, bez čeho by náš život nebyl spojený: svoboda náboženství (věřím, čemu chci věřit), rodina, láska, zvířata, přátelé, domov, hudba, jídlo, sport, cestování, příroda, pohyb, knížky, malování, hračky, zpěv, šaty...).

Děti dostaly k dispozici množství obrázků, fotek, výtvarné potřeby a pomoci kreslení, dokreslování, malování, psaní, vlepování vytvořily svou koláž, která co nejlépe vystihovala jejich osobnost.

Během výtvarné aktivity zněla hudba dříve zakázaná – rokenrol (což jsme si vysvětlili).

d) PŘESTÁVKA

Společně se posadíme do kruhu a vzájemně si představíme své práce. Následují individuální prezentace (pouze kdo sám chce).

e) MAGOR DĚTEM

Nyní můžeme vidět, jak je každý z nás jedinečný. Dnes je pro nás samozřejmostí, že se oblékáme, jak chceme, zpíváme, co chceme, dokonce můžeme svobodně říkat, co si myslíme.

Představme si ale, že byla doba (v ČR, v Praze, v tomto domě), kdy by to chtělo velkou odvalu. Lidé si nemohli dělat co chtěli, nemohli cestovat, kam chtěli, česat se, jak chtěli, zpívat, co chtěli..., ani říkat, co chtěli.

Krátce dětem představíme osobnost Ivana Martina Jirouse a seznámíme je se skutečností, že tuto knížku napsal pro své děti ve vězení.

Co asi udělal, že byl trestaný ve vězení?

Necháme děti hádat. Byl vězněn za to, že se nebál říkat, co si myslí a vyjadřoval to i hudbou a literárně. Takových odvážných lidí byla spousta a za to byli vězněni.

Přečteme si pohádku od Magora (Magor dětem).

Diskuze: Jak se vám knížka líbila?

f) ČASOVÉ A VIZUÁLNÍ ZMAPOVÁNÍ 50. LET

Nyní si zkusíme přiblížit, kdy to bylo a jak tenkrát vypadala naše země na mapě světa (Evropy). Podíváme se také na dobové fotky a týdeníky, jak to u nás vypadalo, jak vypadali lidé, ulice...

Blíže se pak s dobou 50. let seznámíme na divadelním představení, kde dostaneme prostor na všechna svá „Proč?“.

g) ČASOVÁ OSA

Kdy to bylo?

Děti si prohlédnou časovou osu, na které bude vyznačeno období 1948 – 1968, aby měly lepší představu o časovém úseku, který je dělí od období nejtěžší totality a měly vizuální představu, jak dlouhé období to bylo. V časové ose budou zaznamenány i další významné letopočty doplněné obrázky

a fotografiemi. Do současnosti na ose vyznačíme letopočty narození žáků, paní učitelky.

Mapa světa (Evropy), verze 50. léta a současnost – projekce

2. FIALKY A MEJDLÍČKA (22. listopadu, Werichova vila)

Dokumentární divadelní představení, které nahlíží na dětství v období 50. let. Tři autentická vyprávění pamětníků, kteří vyrůstali v 50. letech. Součástí představení je dobová projekce, loutkové scény ze školního prostředí, diskuze s dětmi.

3. REFLEXE

a) ČASOVÁ OSA

Vyzvali jsme rodiče ke spolupráci, např. formou vyhledání rodinných dobových fotografií, zapůjčení dobových předmětů, poskytnutí dat narození prarodičů.

Nazemjsme rozložili časovou osu, žáci ji doplnili o animované situace pomocí lego figurek, zvířátek... (situace by měly evokovat slyšené příběhy z představení). Krátká diskuze o zhlédnutém představení a vyjasnění postřehů žáků.

*Detail animace jednotlivých období pomocí hraček, lega apod. – pro malé děti
velice názorné a vhodné k postřehům, diskuzi.*

b) PŘÍBĚHY PŘEDMĚTŮ

Individuální představování dobových předmětů – rodinných pokladů.

Žáci z domova přinesli nejrůznější předměty, kdo měl zájem, svůj předmět představil, například u společenské hry vysvětlil, jak se hrála.

c) KOLÁŽE

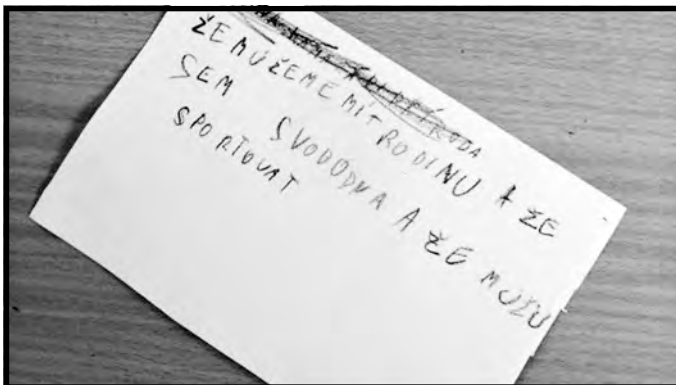
Vrátili jsme se ke kolážím, žáci pojmenovali to, co je pro ně v životě nejdůležitější, abychom byli šťastní.

Pojmenovali jsme to, co by v době minulé možné nebylo, nebo by nebylo samozřejmostí.

d) PODĚKOVÁNÍ

Promítneme si současnou politickou mapu světa, upozorníme na fakt, že na mnoha místech ve světě lidé stále žijí pod vládou totalitního režimu. Svobody je proto potřeba si vážit a pečovat o ni.

Na lístek žáci napíší svůj osobní vzkaz, za co jsou vděční, za co děkují.

Projekt jsme zveřejnili na chodbě školy.

HODNOCENÍ PROJEKTU

I když jsme přípravě projektu věnovali hodně úsilí, obávali jsme se, jak žáci takové těžké téma (s ohledem na jejich věk) uchopí a pochopí. Mile nás překvapil zájem žáků, jejich aktivita, spontánnost, otevřenost a schopnost fakta pochopit. Překvapila nás i podpora rodičů.

Závěrečná reflexe s osobními vzkazy byla doslova odměnou.

Do projektu jsem zapojila čtyři rodiče, kterým tímto děkuji.

100. VÝROČÍ SAMOSTATNÉHO ČESKOSLOVENSKA

Jana ZLÁMALOVÁ, Romana GROSÍČOVÁ

Využitelnost: *projekt k výročí republiky*

Cíl: *seznámit žáky a veřejnost s dobou tzv. První republiky během oslav velkého výročí připomenout i každodennost*

Mezipředmětové vztahy: *hudební výchova, svět práce, estetika*

Časová dotace: *příprava přes měsíc, akce – 1 den*

Pomůcky: *dobové oblečení
dobová kuchařka
odborná literatura
pracovní listy*

Poslední říjnový čtvrtek se celá naše škola oblékla do barev trikolóry a společně jsme oslavili 100. výročí samostatného Československa.

Už od rána probíhala ve vestibulu ZŠ Jeseník na Nábřežní ulici slavnostní vernisáž výstavy s názvem *Tady nová republika*.

Díky hudební dvojici *Melody boy and girl* (pan učitel Jan Hanulík a Sofia Joanidu z 8.A) a jejich písni *Jen pro ten dnešní den...* jsme se v myšlenkách přenesli do dob našich prababiček. Atmosféru první republiky pak ještě dokreslila i taneční dvojice Matiasse Kavického z 9.A a Viktorie Němcové z 8.C, kteří se zavlnili v rytmu swingu. Pomyslný parket pak přišly okrášlit i tři tanečnice charlestonu ze 7. a 8. ročníku (Valentýna Marethová z 8.A, Blanka Kyrkitsou a Ema Kouřilová ze 7.B).

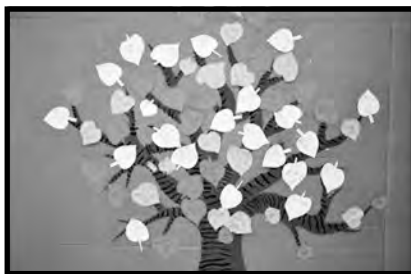
Po působivém úvodu se slova ujali dva stylově oblečení komentátoři – Adéla Brnková z 8.A a David Horký z 9.A a seznámili publikum (žáky naší školy z 5. – 9. ročníku a odpoledne i veřejnost) s historií a životem v tzv. První republice. Skvěle zvládli roli průvodců a patří jim velké díky. Přítomní si pak mohli své znalosti a získané nové informace ověřit formou pracovního listu.

Součástí vernisáže byla i módní přehlídka, kterou skvěle připravila další organizátorka akce, paní učitelka Martina Konečná. Modelové a modelky z 8. a 9. ročníku předváděli nové módní trendy 20. a 30. let 20. století. Mnozí

měli na sobě i rodinné poklady – dobový klobouk, kožešinový límeček, dýmku... Byl to opravdu nevšední zážitek.

Na závěr akce jsme písemně (na lipový list jako symbol republiky) i ústně popřáli naší republice do dalších let mnoho dobrého, aby se nám v ní dobře žilo a abychom se o ni nemuseli nikdy strachovat, tak jako naši předci v minulosti. Sladkou tečkou na odpolední vernisáži pak byla ochutnávka cukroví podle receptů z kuchařek našich prababiček.

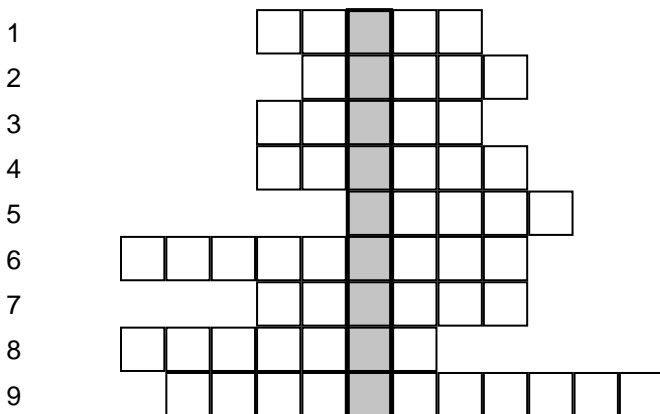

Myslím, že se nám akce opravdu podařila a usilovná práce na přípravách sklídila své ovoce. Tímto velmi děkujeme všem kolegům i žákům, kteří se na vernisáži podíleli.

<https://www.zsjesenik.cz/2018/10/28/jak-jsme-slavili-100-vyroci-samostatneho-ceskoslovenska/>

UKÁZKA PRACOVNÍHO LISTU:

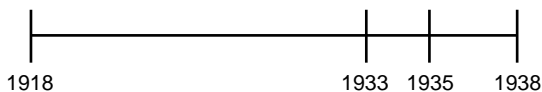
1. Doplně tajenku

1. Který herec/ zpěvák tvořil autorskou dvojici s Jiřím Voskovcem v Osvobozeném divadle?
2. Jaký název měly vojenské jednotky v zahraničí (Rusko, Francie, Itálie)?
3. Kdo je autorem knihy Dášenska čili život štěněte?
4. T. G. Masaryk projížděl 21. prosince 1918 Prahou automobilem značky ..... Klement
5. Kdo byl československým prezidentem v letech 1935 – 1938?
6. Ve které jihoevropské zemi byl diktátorský režim ve 30. letech 20. století (1938)?
7. Ve kterém německém městě byla podepsána dohoda o odtržení našeho pohraničí?
8. Jaká národnost byla v ČSR druhá nepočetnější (23,36%)?
9. Do ČSR patřila také země s názvem ..... Rus.

2. Dej na časovou osu tyto události (k letopočtům napiš písmena):

- A) Mnichovská dohoda
- B) Vznik Československa
- C) Vítězství sudetoněmecké strany ve volbách
- D) Hospodářská krize v ČSR (vrchol)

3. Kteří politikové usilovali o vytvoření samostatného státu?

4. Ze kterých zemí se skládala nově vzniklá Československá republika?

5. Ke které události si myslíš, že se vztahuje tato básnička od Františka Halase?

Zvoní, zvoní, zrady zvon, zrady zvon,
čí ruce ho rozhoupaly,
Francie sladká, hrdý Albion
a my jsme ji milovali...
(nápověda Albion = Anglie)

OSUDOVÉ OSMIČKY NAŠICH DĚJIN

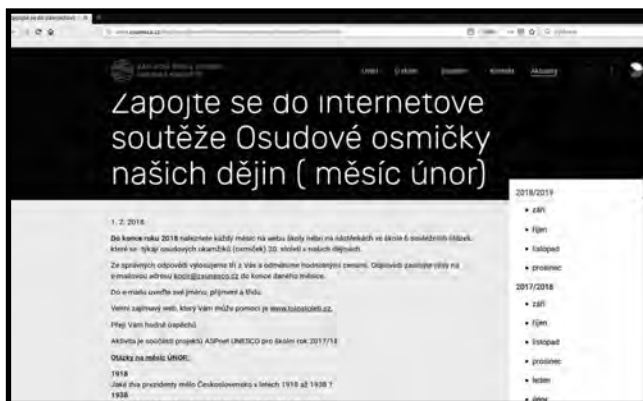
Petr KOČÍŘ

- Využitelnost:** připomenutí „osmičkových“ výročí
- Cíl:** seznámit žáky s důležitými událostmi moderních dějinách propojit velké dějiny a dějiny každodennosti (sportu)
- Mezipředmětové vztahy:** informatika, tělesná výchova
- Časová dotace:** průběžně v roce 2018
- Pomůcky:** doporučené internetové stránky www.totostoletí.cz

Na kalendářní rok 2018 jsme připravili soutěž – **Osudové osmičky našich dějin**. Jedná se o malou internetovou soutěž pro žáky ZŠ UNESCO v Uherském Hradišti. Soutěž běží po celý kalendářní rok 2018. Odměny pro žáky jsou hrazeny z grantu Města Uherské Hradiště – projekt: Posílení výuky nacistického a komunistického bezpráví pro žáky 9. ročníku.

Každý měsíc naleznou žáci na webu školy nebo na nástěnkách ve škole 6 soutěžních otázek, které se týkají osudových okamžiků (osmiček) 20. století v našich dějinách.

Ze správných odpovědí jsou vylosováni tři žáci, kteří jsou odměněni hodnotnými cenami. Odpovědi zasílají žáci na e-mail kocir@zsunesco.cz do konce daného měsíce. Do e-mailu uvádějí své jméno, příjmení a třídu.

Při spuštění získali žáci informaci – Velmi zajímavý web, který Vám může pomoci je www.totostoleti.cz.

Aktivita je součástí projektů ASPnet UNESCO pro školní rok 2017/18.

1. Otázky na měsíc únor:

- 1918 – Jaké dva prezidenty mělo Československo v letech 1918 až 1938?
- 1938 – Kdo podepsal Mnichovskou dohodu ve dnech 29.–30. září 1938?
- 1948 – Jak se jmenoval náš první komunistický prezident?
- 1968 – Které státy se podílely na vojenské invazi do Československa 21. srpna 1968?
- 1989 – Marta Kubišová zpívala během Sametové revoluce v roce 1989 píseň. Jak se píseň jmenovala?
- 1998 – Který český hokejista dal rozhodující gól ve finále olympijského hokejového turnaje v Naganu?

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC ÚNOR:

- 1918 – *T. G. Masaryk a E. Beneš.*
- 1938 – *Neville Chamberlain (Velká Británie), Édouard Daladier (Francie), Adolf Hitler (Německo) a Benito Mussolini (Itálie).*
- 1948 – *Klement Gottwald.*
- 1968 – *SSSR, Bulharsko, Maďarsko, Polsko a částečně NDR.*
- 1989 – *Modlitba pro Martu.*
- 1998 – *Petr Svoboda.*

2. Otázky na měsíc březen:

- 1918 – Které země tvořily ČSR v letech 1918 – 1938?
- 1938 – Které tři oblasti ztratila ČSR po podpisu Mnichovské dohody?
- 1948 – Jak se jmenovala žena, která byla popravena komunistickým režimem 27. června 1950?
- 1968 – Kdo byl předsedou Komunistické strany Československa v době invaze vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR?
- 1989 – Vyjmenuj naše tři prezidenty po roce 1989.
- 1998 – S kterými státy jsme hráli hokejový turnaj v Naganu v základní skupině?

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC BŘEZEN:

- 1918 – *Česko, Slovensko, Slezsko, Morava a Podkarpatská Rus.*
- 1938 – *Tzv. Sudety, Těšínsko, jih Slovenska.*
- 1948 – *Milada Horáková.*

- 1968 – *Alexandr Dubček.*
- 1989 – *Václav Havel, Václav Klaus a Miloš Zeman.*
- 1998 – *Rusko, Finsko a Kazachstán.*

3. Otázky na měsíc duben:

- 1918 – Uveď tři národnostní menšiny z let 1918 – 1938 z ČSR.
- 1938 – Znáš alespoň dvě tvrze, které byly vybudovány ve 30. letech 20. století na obranu ČSR?
- 1948 – Uveď dva pracovní tábory (kde se těžil uran), kde byli posíláni političtí vězni v 50. letech v ČSR.
- 1968 – Který prezident SSSR rozhodl o vojenském vpádu do ČSSR v srpnu 1968?
- 1989 – Jaká zeď byla rozbourána jako důsledek politických změn po roce 1989 v Evropě?
- 1998 – Uveď dva hlavní trenéry našeho hokejového týmu v Naganu.

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC DUBEN:

- 1918 – *Maďaři, Poláci, Němci.*
- 1938 – *Hůrka, Dobrošov.*
- 1948 – *Příbram – Vojna, Jáchymov – Svornost.*
- 1968 – *Leonid Brežněv.*
- 1989 – *Berlínská zeď.*
- 1998 – *Ivan Hlinka a Slavomír Lener.*

4. Otázky na měsíc květen:

- 1918 – Uveď dvě významné bitvy československých legionářů v Rusku v letech 1917 – 1918.
- 1938 – Nástupcem E. Beneše ve funkci československého prezidenta se v říjnu 1938 stal?
- 1948 – Co znamenala zkratka PTP?
- 1968 – Oblíbený písničkář a básník z let 1968 a 1989 se jmenoval?
- 1989 – Kdo je autorem výroku. „Pane Gorbačove, strhněte tuto zeď!“?
- 1998 – Jaký by výsledek čtvrtfinálového zápasu v Naganu ČR : USA ?

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC KVĚTEN:

- 1918 – *Bachmač, Zborov.*
- 1938 – *Emil Hácha.*
- 1948 – *Pomocné technické prapory.*
- 1968 – *Karel Kryl.*

1989 – *Ronald Regan.*

1998 – *4 : 1.*

5. Otázky na měsíc červen:

- 1918 – V jakém přístavu na východě Ruska skončila pouť čs. legií na východní frontě?
1938 – Po podpisu Mnichovské dohody vznikla v ČSR od 1. října 1938 do 15. března 1939 tzv.?
1948 – Uveď 3 prezidenty ČSR v letech 1948 – 1968.
1968 – V lednu 1969 se na protest proti okupaci vojsk SSSR upálil?
1989 – V prvních svobodných volbách pro roce 1989 zvítězilo?
1998 – V semifinálovém zápase s Kanadou dal náš gól obránce...

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC ČERVEN:

1918 – *Vladivostok.*

1938 – *Druhá republika.*

1948 – *Klement Gottwald, Antonín Zápotocký, Antonín Novotný.*

1968 – *Jan Palach.*

1989 – *Občanské fórum.*

1998 – *Jiří Šlégr.*

6. Otázky na měsíc září:

- 1918 – Které dvě sportovní organizace se rozvíjely v období 1. republiky?
1938 – Znáš nějaký film nebo seriál, který připomíná válečné období našich dějin?
1948 – Násilné sdružování sedláků do JZD se nazývá?
1968 – Jak se jmenuje manifest, který sepsal spisovatel Ludvík Vaculík v červnu 1968?
1989 – Který sovětský prezident prosazoval tzv. Perestrojku?
1998 – Kde se v současnosti nachází letadlo, které dopravilo české hokejisty z Nagana?

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC ZÁŘÍ:

1918 – *Sokol, Orel.*

1938 – *Lidice, Tmavomodrý svět, Vlák dětství a naděje, ...*

1948 – *Kolektivizace.*

1968 – *2000 slov.*

1989 – *Michail Sergejevič Gorbačov.*

1998 – *V leteckém muzeu v Kunovicích.*

7. Otázky na měsíc říjen:

- 1918 – Uved' alespoň tři čs. politiky, kterým se říkalo Muži 28. října.
- 1938 – Kdy muselo být vyklizeno pohraniční území s Německem (do kterého data)?
- 1948 – Kdo je autorem výroku: „Právě jsem se vrátil z hradu“?
- 1968 – Jak dlouho zůstala sovětská vojska po 21. srpnu 1968 na území ČSSR?
- 1989 – Jak se jmenoval papež, který přispěl k pádu komunismu v Evropě?
- 1998 – Který hokejový brankář chytal za náš tým v Naganu?

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC ŘÍJEN:

- 1918 – *Jeden ze třech: Vavro Šrobár, Alois Rašín, Antonín Švehla, František Soukup, Jiří Stříbrný.*
- 1938 – *Do 10. října.*
- 1948 – *Klement Gottwald.*
- 1968 – *23 let (do roku 1989).*
- 1989 – *Jan Pavel II. (Karol Wojtyła).*
- 1998 – *Dominik Hašek.*

8. Otázky na měsíc listopad:

- 1918 – Kdo je autorem tohoto výroku: „Člověk, který dělá svou práci bez zájmu a jenom z chlebařství, je nešťastný a otrávený člověk. Já rád poslouchám, když někdo mluví s láskou a chutí o svém povolání.“?
- 1938 – Kdo je autorem tohoto výroku: „Žádná válka se bez vojska nedá vyhrát, národ o svou svobodu musí také vždy bojovat...“?
- 1948 – Kdo je autorem tohoto výroku: „A my se chodíme do Moskvy učit, víte co? My se od ruských bolševiků do Moskvy chodíme učit, jak vám zakroutit krk. A vy víte, že ruští bolševici jsou v tom mistry... Přejde vás smích!“?
- 1968 – Kdo je autorem tohoto výroku: „Obětovala bych všechny své dosavadní medaile za letošní vítězství. Protože nebojuji za sebe, ale za nás všechny. A naši lidé si zaslouží vítězství.“?
- 1989 – Kdo je autorem tohoto výroku: „Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí!“?
- 1998 – Kdo je autorem tohoto výroku: „Otevíráme zlatou bránu olympijského turnaje, jsme olympijští vítězové.“

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI ZA MĚSÍC LISTOPAD:

1918 – *Tomás Garrigue Masaryk.*

1938 – *Edvard Beneš.*

1948 – *Klement Gottwald.*

1968 – *Věra Čáslavská.*

1989 – *Václav Havel.*

1998 – *Robert Záruba.*

INFORMACE NA ZÁVĚR

Každý měsíc posílalo odpovědi cca 30-40 žáků. Dokonce se zapojili také bývalí žáci naší školy.

Výherci březnové soutěže:

**Rudolf Dohnal z 9.B, Adam Jakšík z 6.B
a František Ilík z 9.C**

Výherci zářijové soutěže:

**Stanislav Křenek z 9.C, Vendula
Habartová z 9.A a Roman Růžička z 9.A**

STOLETÉ OHLÉDNUTÍ PO NAŠEM

Anna MÁŠOVÁ

- Využitelnost:** *projekt ke 100. výročí*
- Cíl:** *setkání žáků s lidmi, kteří mají zajímavé životní příběhy, které se prolínají s historií naší země*
žáci poznají místa spojená s významnými událostmi naší historie
žáci prožijí slavnost, připomínkovou akci k jednotlivým událostem
- Mezipředmětové vztahy:** *český jazyk, společenské vědy*
- Časová dotace:** *průběžně na podzim roku 2018*
- Pomůcky:** *nashromážděné dobové artefakty*
vyrobené informační pomůcky (nástěnné tabule apod.)
záznamy vzpomínek

VÝSTAVA STOLETÉ OHLÉDNUTÍ PO NAŠEM

Ve čtvrtek 25. října 2018 jsme v prostorách naší školy slavnostně otevřeli výstavu *Stoleté ohlédnutí po našem*. Vernisáž byla velmi příjemnou chvílí nejen pro pořádající, ale také vzácnou chvílí společného prožitku všech zúčastněných, ať už se jednalo o návštěvu z obce, rodiče žáků nebo pamětníků, kteří se přišli na výstavu podívat.

Výstava je věnována stému výročí založení Československé republiky. Účel výstavy je nejen vzdělávací, ale také má podpořit vyprávění si mezi generacemi a pátrání v historii. Zároveň slouží jako vhled nejen na samotný vznik ČSR a jeho okolnosti, ale také jako přehled, kterými směry se naše republika v období za posledních sto let vydávala.

Na přípravě výstavy se podíleli zejména žáci deváté třídy, ale i žáci z nižších ročníků spolu se svými vyučujícími. Celkový koncept výstavy je uspořádaný do třech tematických okruhů.

Prvním z nich je okruh dějepisně literární, který vytvářeli žáci v hodinách dějepisu a českého jazyka. Stal se tak obecným přehledem politického vývoje republiky a připomenutím povahy obyčejného života. Celý okruh je pak doplněn příběhy pamětníků.

Druhý tematický okruh se věnuje cenným zápiskům z deníku československého legionáře a Horní Stropnici jako obci v době vzniku první republiky.

Ve třetím okruhu je možné si prohlédnout expozice mnohdy velmi zajímavých a vzácných artefaktů spolu s kartami základních údajů a výrazných mezníků z jednotlivých období našeho státu od doby vzniku Československa po dnešní republiku.

Celá akce byla nejen skvělou příležitostí pro žáky okusit historii „jinak“, ale také krásným setkáním několika generací a ochutnávkou dob minulých, které si mnozí z nás pamatovat nemohou.

SEZNAM REALIZÁTORŮ VÝSTAVY Stoleté ohlédnutí po našem, kterým patří výjimečné poděkování: Mgr. Anna Mášová, Mgr. Vít Golombek, Mgr. Milena Brázdilová; žáci IX. třídy, jmenovitě Jan Charvát, Alexandra Kotrčová, Kristýna Maršálková, Kamila Martanová, Kristýna Martínková, Marek Mošner, Alžběta Müllerová, Tomáš Novák, Lucie Rolinková, Kristýna Szypulová, Pavlína Tichá, Kateřina Zborníková; žáci IV. třídy; žáci V. třídy; žáci VI. třídy a žáci VII. třídy.

PODĚKOVÁNÍ PŘÍSPĚVOVATELŮM do naší expozice: Helena a Jaroslav Balášovi, Zbyněk Drbout, Vít Golombek, Jana Míšková, Oskar Blíženeč, Sofie Farrell, Aleš Lohonka, Šimon Mašek, Tereza Mrázová, Eliška Papugová, Jakub Šulista, Eva Blahová, Kristián Maršálek, Jiřina Martanová, Hana Nováková, Nikola Szypulová, Alena Vokolková, Martin Vokolek, Michal Řeháček, Eliška Blehová, Matěj Červ, Jan Koiš, Martina Maršálková, Kristýna Maršálková, Kamila Martanová, Tomáš Novák, Kateřina Zborníková. Na závěr patří neméně důležité poděkování panu řediteli Jaroslavu Balášovi za možnost výstavu uskutečnit a panu školníkovi a paním uklízečkám za technickou pomoc. Dále pak za významnou pomoc Haně Káplové, Aleně Matějčkové a Naděždě Smirnovové.

Nástěnné tabule s informacemi – vyhotoveny žáky (výběr):

Protěktorát Čechy a Morava

PROTEKTORÁT

1. Úvodní slovo
2. Úvod
3. Úvod
4. Úvod
5. Úvod
6. Úvod
7. Úvod
8. Úvod
9. Úvod
10. Úvod

ŽIVOT V PROTEKTORÁTU

Život v protektorátu byl zvláštní a složitý. Lidé se museli přizpůsobit novému režimu a čekat na lepší budoucnost. Většina lidí byla nucena pracovat v těžkých podmínkách a podléhat příkázům německých úředníků. Přesto někteří lidé našli sílu a odhodlanost bojovat za svobodu a nezávislost svého národa.

Pracovní kniha

Arbeitsbuch
Pracovní kniha

NÁRODNÍ POLITIKA

Protěktorát Velkoněmecké nad územím Čech a Mora

ČESKOSLOVENSKO

Československo (1. republika)

Československo vzniklo v roce 1918 z území bývalé rakousko-uherské monarchie. Bylo to první demokratické státní zřízení v střední Evropě. Jeho území zahrnovalo území dnešních České republiky, Slovenska a části Polska a Maďarska. Státním jazykem bylo čeština a slovenština.

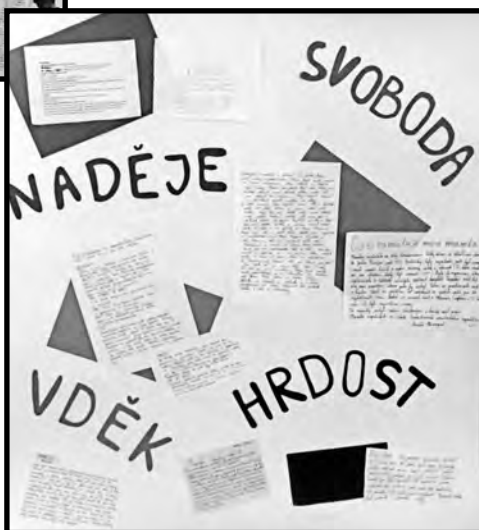
Milota a povstání

Milota byla povstáním, které se odehrálo v roce 1918. Bylo to první povstání v dějinách Československa. Jeho cílem bylo osvobodit území, které bylo pod německou nadvládou, a připojit je k novému státu.

Žákovské reflexe na základě zaznamenaných vyprávění pamětníků (výběr):

Výstavka z příspěvků žáků a jejich rodičů:

Zájem o akci měly všechny generace:

Panely s informacemi:

Ukázky ze žákovských prací

vzpomínky pamětníků (neupraveno):

Co si pamatuje moje mamka

Mamka vyrůstala za doby komunismu. Velký důraz se kladl na chození do Jisker, Pionýra, poté SSM. Jiskříčky byly nejmladší, poté byli pionýři (nosili modré košile a sukně, červený šátek a odznak). Ti, kteří chodili už na střední školy, byli svazáci (SSM). Byla to organizace, která vychovávala a zároveň rozvíjela osobnost každého. Západní svět byl pro nás uzavřen – skoro jako by nebyl. Velmi se protěžovalo žít v Rusku. Učili se ruštinu. Do zahraničí se jezdilo spíše jen do východních zemí. Hodně se museli učit o Marxovi, Engelsovi a V. I. Leninovi – ti byli největšími vzory.

Za mamky nebyli žádní bezdomovci a každý měl práci. Mamka vyrůstala ve státě Československá socialistická republika.

Moje prababička

Moje prababička se jmenovala Žofie Sokolíková. Ptala jsem se jí na tato témata.

Rodina?

Spolu s její sestrou a bratrem přišli z Ukrajiny do ČSR, aby pomohli své matce. Zbytek rodiny zůstal u matky na Ukrajině, aby jí pomohli tam. Protože prababička, která odešla, si myslela, že jí tím pomůže, jelikož praprababička byla na děti sama. A tím jí pomohli.

Pro a proti té době?

V té době nebylo moc pozitivních věcí a zážitků.

Pro:

Když byly nějaké společné akce s kamarády a rodinou.

Proti:

Celý její život byl složitý, i když si to nechtěla přiznat. Válka ji strašně poznamenala.

Děti?

Prababička měla šest dcer, ale jedna bohužel nepřežila, zemřela už jako kojeneček. Jelikož praděda chtěl alespoň jednoho kluka, tak mu ho měla nahradit moje babička. Říkal jí Vašek. Praděda mi vyprávěl, jak mu ukradla babetu a jezdila s ní o návsi. Nebo mi třeba povídal, jak každý den domů chodila ušpiněná, protože hrála s kluky kopanou a ostatní hry.

Manžel?

Byl to prý velký romantik a byl strašně moc pozitivní a „srandovní“ člověk. Já jsem na něj nedala dopustit, vždy se mě zastával a pomáhal mi. Nejraději jsem měla, když mi vyprávěl o tom, jak byl ve válce. Dokázal to vždy podat

s humorem, Dokázal to vždy podat s humorem, ačkoli to jistě byly těžké chvíle.

Jak se měla?

Jelikož zažila druhou světovou válku, tak to moc jednoduché neměla. Narodila se v roce 1922, takže zažila všechny radostné a smutné zážitky a okamžiky naší stoleté historie.

Babiččino mládí

„Bylo to jako včera. Všichni kamarádi a naše hry. Nejradši vzpomínám na dobu, než jsem chodila do školy. Celé léto bylo těžké nás dostat domů k jídlu. Pořádali jsme různé závody, měli jsme i stupně vítězů a každý dostat věnec uvitý z různých květin. Někteří kamarádi měli doma krávy a při jejich pastvě jsme hráli hry: krvavé koleno, na sochy, na vojáky, na barvy a různé jiné. Naše maminky pracovaly všechny v zemědělství, hlavně u dobytka.

Když se svedly krávy do kravína (nového), chodili jsme jim tam moc rádi pomáhat. Vozili jsme seno ke krmení, slámu na stlaní a pomáhali vyvážet hnůj. Potom se došlo. Už ne ručně ale do dojiček. Sice nových, ale byla tam velká dřina. Občas, když pasák kvůli hospodě „nemohl“ přijít, celá skupina dětí chodila pást. Dostali jsme i zaplacení, celých pět korun. Bylo za to pět velkých tabulí mejdlíček (cukrovinka) nebo panenka. Rádi jsme chodili v létě za kravín, kde se mlátilo obilí. To byly ještě snopy, které se dávaly do panáků.

Horké dny jsme trávili u potoka. Přehradili jsme potok kameny a uspali drny z hlíny. Nám menším stačila malá hloubka. Lezli jsme rukama po zemi a tvrdili, že plaveme. Nejlepší byly stejně hry na vojáky.

Také jsme chodili stanovat nahoru na ohrady, ale museli nám tam ti starší dovézt peřiny a polštáře. Spali jsme sice ve stanu, ale pod střechou salaše (bouda pro dobytek). To je jenom zlomek z mého vyprávění. Kéž by se to mohlo vrátit.“

Babička

Babičce je teď osmdesát pět let. Bylo to období před válkou, krátce po první republice. Když byla malá, byly kruté zimy a horká léta. Vyprávěla mi, že když byla malá, musela vstávat ve tři hodiny ráno do práce do kravína. Měla sedm dětí, její manžel musel na vojnu, a proto byla na obživu dětí sama. Bydlela v Pasekách, kde se i narodila.

V zimě, když byla malá, často chodila venku bosa. Hned po škole chodila pást krávy a pomáhala už od malého věku v kravínu. Maso se prý jedlo jenom jednou za dva týdny a peněz bylo málo, ale všechno bylo levné. Říkala mi, že bochník chleba stál tři koruny.

Do školy chodila pěšky se svými sourozenci asi pět kilometrů. V zimě, když mrzlo, chodili v polorozpadlých botách, občas měla štěstí, když ji třeba mlékař kousek svezl nebo i kočí se slámou. Říkala mi, jak chodila chytat raky do potoka a na Vánoce jim taťka dovezl ovoce, které v životě neviděla, a spousty jiných dobrot, třeba buráky.

Tehdy se prý nenašla jediná dívka, která by nenesla šaty. Kluci nosili kalhoty s kšandami a čepice. Její rodiče měli hospodářství, kde chovali slepice, krávu, kachny, husy a kocoura. Každý večer jí babička vyprávěla nějak pohádky. O prázdninách musela pomáhat, ale i chvilku času měla, tak chodila vyrábět panenky ze slámy a listů kukuřice. Hrála si v potoce, s děvčaty pletly věnečky a vyráběly loďky ze dřeva. Jejich sousedé vlastnili mlýn a tam chodila na buchtu a mléko.

Když vyrostla, chtěla jít studovat, ale neměla na výběr a musela zůstat v domácnosti. Musela se každý den starat o dvě holčičky a pět chlapců. Nebylo to lehké, když vařila, jídlo jí brali už i z hrnců. Děti, kde byl i můj taťka, se prý úplně dobře neučili a zapřahovala je tvrdě do práce v domácnosti. Můj taťka je nejstarší a musel je všechny hlídat a připravovat do školy, protože jeho mamka, tedy moje babička, chodila pracovat do kravína.

Jak plynul čas, babiččiny děti vyrostly. Babička radostně vzpomíná na své krásné mládí, přestože neměla úplně snadný život.

21. srpna

Moje prateta byla 21. srpna 1968 v Jugoslávii a nevěděla, že České Budějovice okupovali Rusové. A kapitán si všiml, že mluví česky, tak jim řekl: „U vás Rusi.“

Pratetina maminka řekla: „Ne Rusové, ale Češi a Slováci.“ Ony mu to pořád nevěřily, vzal je tedy do řídicí kajuty a pustil jim rádio a slyšeli, jak Praha volá o pomoc, pak šumění, posléze Český rozhlas a v něm říkali, že Rusové obsazují Československo.

Pratetin tatínek říkal, že v Budějovicích lidé sundávali značky a na budově Českého rozhlasu vyvěsili nápis Mateřská škola. Až druhý den se Rusům podařilo najít rozhlas, chvíli byly slyšet ruské povely a po chvíli bylo vysílání ukončeno.

Pozn. Rusové chtěli obsadit rozhlas, aby mohli říkat lži, protože tenkrát ještě nebyly mobily a televize.

Válka

Babička si nejlépe pamatovala začátek války. Vzpomínala na to, jak se s maminkou a kočárkem jednoho dne vydala babičce naproti do práce. Prý jí babička vtiskla do ruky jeden banán a na tu chuť si pamatovala celou válku

a snila o banánech. Když se vracela s maminkou a babičkou domů, uviděli pochodovat obrovské šiky německých vojáků, kteří vstoupili na naše území, a to byl začátek okupace. Říkala, že si stále až dodnes živě pamatuje zvuky, které vydávaly ty tisíce bot dusajících po dlažebních kostkách. Maminka i babička prý brečely a byly vyděšené.

Děda mi vypráví

Jednou jsem se ptala dědy, co zažíval v dětství. Nejprve se trochu ostýchal, ale nakonec spustil. „Když jsem byl malý, moje maminka mi vždycky říkala, že zažívala něco nepopsatelného.“

Tam se zastavil, chvíli nic neříkal. Ptala jsem se, co se děje, náhle však začal mluvit úplně o něčem jiném. Říkala jsem si, co se mohlo tak strašného stát, že o tom nechce ani mluvit, ale to už jsem se nedozvěděla.

Začal mluvit o něčem, čemu jsem ze začátku nevěřila. Vypravoval o tom, že když mu bylo okolo sedmi let, tak do Žáru, kde celé své dětství žil, přijely ruské tanky. Nepamatoval si přesně datum, ale věděl, že to bylo v roce 1968. Říkal, že někdo z jeho rodiny si nevšimnul, co se děje, ale najednou příběh soused a volal: „Už jsou tady!“ Prý hned věděli, o koho jde. Vyběhli se podívat ven. Tank zastavil na hrázi rybníka a z něj postupně vylézali vojáci. Když se to dozvěděla paní z obchodu, chtěla hned zavřít, ale byli tam ještě páni, kteří dopíjeli pivo. Jakmile zavřela, tak slyšela bouchání na dveře.

Odemkla, vběhli dovnitř, nakoupili a odešli. Náhle prý bylo na vesnici prázdko, všichni byli schovaní a zamčení doma. Druhý den ráno prý děda slyšel strašný hluk. Vykoukl z okna a tam na návsi stál druhý tank u obchodu. Běžel hned vzbudit celou rodinu. Všichni zůstali doma a nevycházeli, protože měli strašný strach. Nakonec tanky odjeli. Mluvílo se o tom, že asi směřem na Budějovice

REPUBLIKA STOLETÁ

Magda STRÍBRNÁ

- Využitelnost:** *projekt ke 100. výročí*
- Cíl:** *seznámení se s významnými událostmi naší historie
žáci prožijí slavnost a připomínkové akce k jednotlivým
událostem
propojení „rodinné paměti“ se školou*
- Mezipředmětové vztahy:** *výchova k občanství, výtvarná výchova*
- Časová dotace:** *průběžně od května do října 2018*
- Pomůcky:** *pomůcky vytvořené ve škole
předměty donesené do školy (z „rodinné paměti“)*

Snad každý z nás od začátku roku 2018 vnímal informace o tom, že 28. října 2018 slaví náš stát významné jubileum – 100 let od vzniku samostatné Československé republiky.

Stoletý člověk už pamatuje opravdu hodně, a co teprve republika. Vzpomeňme jen památný rok vzniku 1918, Mnichovskou zradu 1938, druhou světovou válku, rok politického převratu 1948, rok okupace Československa 1968, „Sametovou revoluci“ 1989. Téměř samé dějinně „osudové“ osmičky, jež poznamenaly životy tří generací. Aby si i ti nejmladší budoucí občané naší krásné vlasti uvědomili význam těchto historických událostí, připravili jsme pro ně „muzejní“ výstavku k výročí republiky, jež obsahuje portréty osobností roku 1918, mapky nového státu, státní symboly (malý a velký znak) – to vše nakresleno velmi pěkně dětmi. Obrazy jsme umístili na velké panely spolu s replikami dobového tisku, filmovými plakáty a časopisy z doby „1. republiky“. Nezapomněli jsme ani na klasickou dřevěnou černou tabuli. Součástí výstavky je selský kroj a předměty denní potřeby z období 20. a 30. let minulého století. Výstavka je umístěna tak, aby si ji kolemjdoucí děti nebo dospělí mohli prohlédnout a přečíst.

Páteční školní rozhlasové vysílání „Rádia Škobranek“ bylo věnováno danému výročí.

Do konce kalendářního roku připravujeme výstavku nazvanou „Osudové osmičky v dějinách našeho státu“, která připomene významné okamžiky z naší minulosti prostřednictvím větších obrazů nakreslených dětmi

z 8. ročníku a doprovázených krátkým vysvětlujícím textem. Je potřebné, abychom si čas od času připomínali nejen minulost našich rodin, ale i dějinný vývoj státu, který je naším domovem.

Vždyť vše, co dnes prožíváme, má své kořeny v minulosti a svými současnými činy spoluvytváříme budoucnost.

Domníváme se, že oslavy republiky, které jsme připomínali výstavkou ke stému výročí již od května 2018, byly na naší škole důstojné a pro děti přínosné. Během vyučovacích hodin, napříč předměty, jsme se vždy zmínili o situaci před 100 lety. Děti nosily do školy předměty, které byly vyrobeny v době 1. republiky, a vyprávěly jejich příběh. Naše vzpomínkové akce vyvrcholily v pátek 26. října, kdy jsme si všichni při příchodu do školy připjali srdíčka s trikolórou a první hodinu věnovali rozhovoru s dětmi na dané téma. Celý den byl velmi slavnostní.

Vše nejlepší, republiko!

POZNÁMKA: Součástí výstavy se staly obrázky – viz Jakub Chřibek: Osudové osmičky.

Několik obrázků z výstavy:

VŠENORSKÁ MALÁ VELKÁ OSMIČKA

Vladislav VESELÝ

- Využitelnost:** *hodiny moderních dějin
vyhledávání v kronikách (PVH)*
- Cíl:** *seznámit žáky s historií školy (obce)
reflexe dobových pramenů*
- Mezipředmětové vztahy:**
společenské vědy
- Časová dotace:** *průběžně v roce 2018*
- Pomůcky:** *školní kronika
obecní kronika*

„Velké“ dějiny dominují učebnicím i školním výkladům historie. Asi to jinak nejde, ale teprve z těch „malých“, na které už většinou čas nezbyvá, můžeme pochopit, jak ta nemilosrdně krácející historie ovlivňuje obyčejný život docela obyčejných lidí a jak se oni s osudem lépe či hůře vyrovnávají.

Ve Všenorech (okres Praha – západ) si k celonárodním osmičkovým výročím přidávají ještě jedno – v roce 1938 zde otevřeli školu. A zalistujeme-li ve školní kronice, pak se na nás vysype hromada nesmírně zajímavých a didakticky skvěle využitelných dat:

1. Novou školní budovu postavili za deset měsíců na přelomu let 1937 – 1938. Ve vedlejší obci také prováděli generální rekonstrukci školní budovy. Tedy v letech, kdy o pár kilometrů dál se stavěly desítky bunkrů Pražské čáry a státní miliardy mizely v armádním rozpočtu. Kde na to obec a první republika sehnala prostředky a kapacity?
2. Pozemek ke stavbě školy věnoval obci zdarma místní velkostatkář. V roce 1945 mu byl jako kolaborantovi veškerý majetek konfiskován.
3. Hlavní zásluhu na stavbě školy měl starosta Petrák. Všechno vybojoval, peníze sehnal. Na první poválečnou velkou školní slavnost ho jako bývalého starostu už ale nikdo nepozval. Tleskalo se jiným.
4. Školní budova se otvírala 27. srpna 1938. „Přišla snad celá obec,“ píše kronikář. Na fotografiích jsou vidět vlající prapory nejen naše, ale i francouzské, britské a americké. Mezi shromážděnými se to hemží uniformami vojenskými i sokolskými. Projevy jsou plné vlastenečství a odhodlání. Pouhý měsíc před Mnichovem.

5. Už v roce 1940 je budova nové školy poskytnuta k vyučování v obci ubytovaným členům Hitlerjugend. Češi se mohli učit až odpoledne. Dějiny se vším všudy i tady, v malé obci pod Brdy.

Několik fotografií, které jsme se žáky našli v kronikách:

POMNÍK MILADY HORÁKOVÉ

Benedikt PINC

- Využitelnost:** *regionální dějiny, znalost Prahy
estetická (výtvarná výchova)*
- Cíl:** *pátrat po pomnících M. Horákové
zjistit informace o M. Horákové
podnítit zájem žáků o osud M. Horákové a dalších obětí
komunismu
zvýšit zájem žáků o moderní umění a jeho interpretaci*
- Mezipředmětové vztahy:**
*výtvarná, estetická výchova
český jazyk*
- Časová dotace:** *3x dvouhodinovka + hodina na reflexi*
- Pomůcky:** *internet
papírky s názory, které vytvoříme v průběhu*

ÚVODNÍ POZNÁMKA

K úspěšnému absolvování projektu bylo nejdůležitější přesvědčit kolegyně a kolegy, abych si spojil – vyměnil hodiny, aby mi vznikly tři dvouhodinové bloky. Během projektu došlo k užší spolupráci s kolegou češtinářem.

Cílem projektu bylo seznámit žáky deváté třídy s postavou Milady Horákové, a zároveň poukázat na existenci několika památníků, které nám jí mají připomínat a kterých si mnohdy ani nevšimneme.

Základním předpokladem bylo, že žáci Miladu Horákovou neznají a vůbec neví, o koho se jedná. S tím jsme vyrazili od školy a vydali se do Sněmovní ulice, na tzv. Pětikostelím náměstí na Malé Straně. Zde stojí památník, který zde byl odhalen teprve v roce 2015. Památník je vyveden jako ohrádku pro obžalované v soudní síni s mikrofonem, na kterém sedí skřivánek jako symbol svobody. Pult stojí na desce, na níž jsou slova Milady Horákové, které napsala ve svém posledním dopise před popravou: „*Padám, padám, tento boj jsem prohrála, odcházím čestně. Miluji tuto zem, miluji tento lid, budujte blahobyť. Odcházím bez nenávisti k vám. Přeji vám to. Přeji vám...*“.

Zde žáci dostali první úkol památník obejít a na papír napsat, komu je určený?

Kdo asi byla Milada Horáková?

Co památník symbolizuje?

Jak na ně působí?

Hodnocení památníku bylo vesměs kladné. Žáci většinou uváděli, že Milada Horáková byla asi zpěvačka, což odvozovali z mikrofonu, na kterém sedí ptáček (uváděli místo skřivana slavíka = český slavík). Objevoval se také názor, že šlo o herečku či spisovatelku.

Kupodivu ohrádku pro obžalované nikdo nespojil se soudem a nikdo nehádal političku. Předpokládám, že od odvysílání filmu Milada (2017) by tato situace byla jiná.

Pomník byl odhalen 16. listopadu 2015, tento akt stál na konci tříleté snahy doktora Martina Jana Stránského, vydavatele nové Přítomnosti a jednoho z autorů výzvy Impuls 99. Autorem je sochař Josef Faltus.

Pomník M. Horákové na Malé Straně

Po sdělení svých postřehů dostal každý z žáků krátký text, který se vztahuje k politickým procesům padesátých let či konkrétně k procesu s Miladou Horákovou a k její smrti. Tyto texty jsem vzal na stránkách www.jsns.cz, kde jsou přiloženy jako doplňující text k filmové lekci o Miladě Horákové. Žáci si jednotlivé texty prostudovali. Položil jsem několik otázek, na které žáci pomocí svých textů odpověděli.

Čekal jsem, zda si v tuto chvíli propojí informace s pomníkem, což se skutečně stalo.

Na závěr jsem přečetl slova malíře a historika umění Jaromíra Zeminy (jeden z porotců, kteří pomník vybírali): *Jeho symboličnost zdůrazňuje poetický motiv ptáka, který bývá obvykle prostředníkem mezi světem pozemským a nadpozemským.* Zajímalo mne, zda budou podobným způsobem vnímat pomník i žáci. Připustili, že ano, avšak že v ohrádce vidí cosi pevného, co celou kauzu pevně drží při zemi. Jak poznamenala jedna žákyně, v tom je ona absurdita, že jako právnička musel projít procesem, který se vymyká právní praxi. Ale že to ji napadlo až ve spojení pomníku a oné citace. Ale také to koresponduje se slovy M. Horákové: *Padám, padám...*

Na další dvouhodinovku jsem připravil přesun k sadům Na Skalce, které leží na nedalekém Smíchově. Zde stojí evangelický kostel – sborový dům J. A. Komenského v Bieblově ulici, který během svého života Milada Horáková navštěvovala a před kterým se dnes nachází další z památníků, jehož autorem je sochař Olbram Zoubek. Pomník zobrazuje skleslou postavu ženy, jež se dívá k zemi. Před postavou ženy se nachází deska s nápisem *S láskou, hrdostí vzpomínáme na členku našeho sboru Dr. Miladu Horákovou. Byla popravena 27. 6. 1950.* Na desce se nachází kus katovského provazu (lana) a zlatá růže.

V květnu vězela socha v zeleni, což žákům přišlo až nepatřičné, jako by sem nepatřila – a asociace na sebe nenechaly dlouho čekat – ona nepatřila do onoho procesu...

Jinou kapitolou bylo zpodobnění, bezvládné ruce visící podél těla, dlouhé, visící vlasy – není jí vidět do obličeje!

Po několika postřezích jsem přečetl, co údajně o pomníku řekl sám autor: *Pomník spíše než samotnou M. Horákovou vystihuje náš postoj k ní.*

Nadešlo nové kolo názorů – důležitá byla argumentace k předchozí narážce, že postavě není vidět do obličeje – aha! Není vidět, co si vlastně o ní (o celkovém procesu) myslíme. Známe jí?

Žáci u pomníku na Smíchově

Následující dvouhodinovku jsme zavítali na Pankrác, kde se na náměstí Hrdinů nachází další pomník. Náměstí hrdinů leží v těsném sousedství Vrchního soudu a v Praze a pankrácké věznice, od nichž je oddělen rušnou třídou 5. května. Vzniká tak zajímavý prostor, na jehož okraj byl postaven pomník, který nese jméno Milady Horákové. Její busta, vztyčená nad prostor, vévodí pietnímu místu. Jak si žáci všimli, viděli před sebou ženu starší, dle výrazu ztrhanou, vláčenou osudem. Intelektuálku (má na nose brýle), která hodně trpěla. Na podstavci je dvakrát (z každé strany) zapsáno její jméno a informace, že byla členkou Československé strany národně socialistické (včetně znaku strany). Otázka zněla, proč je tu tato informace dvakrát...

Jinak tu o Horákové není ani slovo, desce vévodí citace: *Miluji tuto zem, odcházím bez nenávisli...* Nad slovy Horákové jsou seřazeni další jména osob, jež se staly oběťmi procesů. Ale opět je tento seznam bez označení, na což nás upozornil pán, který procházel kolem.

Starší pána nás totiž oslovil: „Víte, co je zajímavé?“

Dívali jsme se na pejskaře nechápavě a já se přiznám, že jsem očekával konflikt. Očekával jsem odpůrce pomníku, zastávce „linie strany“.

Ale pán překvapil, podíval se na deváťáky a pravil: „Jsem rád, že si pomník prohlížíte, já tudy chodím každé ráno. Všimli jste si, že ono tam vlastně není napsáno, proč tady ten pomník je?“

Žáci začali jsme obcházet pomník a objevili ještě jeden nápis: *Organizátoři: Tento pomník vznikl za výrazné podpory České strany sociálně demokratické pod záštitou předsedy ČSSD Ing. Jiřího Paroubka. JUDr. Bohdan Babinec, CSc., člen ústřední rady České strany národně socialistické. Ing. Otomar Venzhofer, předseda Masarykovy demokratické strany.*

(Poznámka: Když si pak žáci porovnávali ve škole fotografie a zápisky, znejistěli u dvou politických stran. Neplánovaně jsme si museli vysvětlit rozdíl mezi sociálními demokraty a národními socialisty, včetně výrazových prostředků – hlavně jejich symbolů a dalšího osudu stran.)

Skutečně jsme nenašli vysvětlení – nápis, proč tu jsou Horáková a další osoby zmíněny.

„Tak já vám to povím,“ usmál se pán, „protože na pomník přispěli komunisté,“ usmál se, pokynul a odešel.

Milada Horáková na Pankráci

Tato informace nám přišla jako nesmyslná a vymyšlená, proč by komunisté přispívali na pomník obětem, které nechali zlikvidovat?

Až další pátrání ukázalo, že neznámý pán měl pravdu!

Vyšehradský (prázdný) hrob

Cestou ke škole jsme naprosto záměrně vstoupili na vyšehradský hřbitov, kde se u zdi baziliky nachází symbolický hrob všech obětí a odpůrců totalitních režimů. Náhrobek je tvořen mramorovými deskami, na kolmé jsou vyryt text *Odpůrcům a obětem totalitních režimů 1939 – 1945, 1948 – 1989 a opět je tu za všechny zmíněna Milada Horáková 27. 6. 1950 popravena a nepohřbena...* Na svislé desce se nachází svazek ostnatého drátu podle návrhu sochaře Karla Hořínka a bronzová busta, jejíž autorkou je sochařka Jaroslava Lukešová. Na žáky hleděla poklidná tvář, v kontrastu s rozervaným panáčkým ztvárnění mírumilovná tvář ženy – trpitelky, jak někteří poznamenali: *Něco mezi Panenkou Marií a Boženou Němcovou.*

Ve spodní části je seznam osob, které se vrátily z exilu. U tohoto pomníku se schází zástupci Konfederace politických vězňů.

Vedle debaty o podobě jednotlivých pomníků se otevřela diskuze, kde je Milada Horáková ve skutečnosti pohřbena, když je hrob na vyšehradské Slavíně prázdný?

Odpovědět na tuto otázku dostali žáci jako „domácí úkol“. Zároveň jsem přidal ještě jeden „nepovinný úkol“, pátrat po dalších pomnících.

V následujících dnech přišel do školy jeden ze žáků 9. třídy, který naše procházky absolvoval, a přinesl s sebou fotografii pamětní desky, kolem které chodí při cestě do školy a do této doby jí nevěnoval žádnou pozornost. Pamětní deska se nachází v ulici Na Louži v pražských Vršovicích a je věnována JUDr. Jiřímu Hejdovi, který byl v procesu s Miladou Horákovou odsouzen na doživotí (propuštěn byl v roce 1962). Bronzová deska s reliéfem byla odhalena ke stému výročí narození na budově bývalé Hejdovy továrny na kuchyňské zařízení v únoru 1995. Bronzová deska byla později odcizena a v roce 2012 byla zhotovena skleněná deska s bronzovým reliéfem.

Když jsem se tímto žakovským úspěchem pochlubil ve sborovně, kolega češtinář bleskurychle zareagoval a následující hodinu se žáky rozebral jeden z Hejdových sonetů – viz dále.

Pomník Jiřího Hejdy – foto P. Kramosil

Další „úlovek“ se podařil, když žáci vypátrali domnělý hrob Milady Horákové ve Strašnicích a jeho fotografie přinesli do školy. Pamětní deska je umístěna na společném pohřebišti obětí druhého odboje na (bývalém evangelickém) hřbitově ve Strašnicích. M. Horáková byla zpopelněna ve strašnickém krematoriu, které se nachází přes ulici. Dle svědectví syna ředitele krematoria bylo určeno místo, kde se nachází popel obětí procesu, mj. Milady Horákové, což připomíná kvádr z kamenů a pamětní deska.

Během závěrečného shrnutí jsme si znovu promítali jednotlivé pomníky a porovnávali jsme postřehy, které jsme si zapisovali a měl jsem je schované na papírcích. Vytvořili jsme z názorů myšlenkovou mapu. Nechali jsme se vést záměrem sochaře Olbrama Zoubka: Jednak jsme vytvořili představu jejího reálného života, jednak jsme vytvořili náš pohled, jak my Miladu Horákovou vidíme. Což jsme i porovnali s jednotlivými pomníky, jak byla Milada Horáková ztvárněna. Ve třídě vznikly dvě větší skupiny. Jedné skupině vyhovovalo více reálné zobrazení (pevně ukotvené v dobových realitách – čemuž odpovídalo pojetí na pomníku na Pankráci).

K reálnému pohledu jsem zaznamenal zajímavý názor: „Je to popisná věc, která mluví jazykem totalitní moderny, což je v případě památníku Milady Horákové vyloženě strašné,“ tvrdí sochař a odborník na sochy ve veřejném prostoru Pavel Karous. A dodává: *Památník by měl být určen nastupující generaci, aby připomínal tragickou historii nebo hrdinu z minulosti.*

Druhá skupina se naopak shodla na pojetí, které nechává aktivitu na nás (na divákovi, svědkovi), této skupině vyhovovala Zoubkova socha na Smíchově. Jen nepatrná část se ztotožnila se ztvárněním na Malé Straně, nebo na Vyšehradě.

I když jsem projekt považoval za uzavřený, postupně mi žáci poslali ještě několik odkazů, dál jsem pátral také sám:

Pamětní deska na domě, kde Milada Horáková bydlela – roh ulicí Mošnova a Zapova, Praha 5 – odhalili v březnu 1992 zástupci Československé strany socialistické.

Portrétní reliéf je spolu s reliéfem Růženy Pelantové umístěn v budově Magistrátu hlavního města Prahy na Mariánském náměstí – v roce 1997 z iniciativy Magistrátu, napsi, že se Milada Horáková zasloužila o hlavní město Prahu.

Pamětní deska Milady Horákové a řádovým kněžím byla odhalena 24. října 2002 na vinořské faře (Praha 9). Zde se 25. září 1948 sešli zástupci nekomunistických stran (včetně M. Horákové) a jednalo se o společném postupu. Ke shodě však nedošlo. Nicméně tato schůzka byla jedním z bodů obžaloby. Místní selesiáni se stali obětí Akce K.

Symbolický hrob (kenotaf) se také nachází na Vinohradském hřbitově, oddělení č. 47, hrob č. 7 – Královi, kde je ve spodní části desky jméno Milady Horákové s daty narození a úmrtí a nápis Nepohřbena.

Dá se říci, že M. Horákové bychom mohli přiřknout i pomník II. odboje na pražském Klárově, neboť jak pravil tehdejší primátor Pavel Böhm: *Pomník patří všem, kteří neváhali aktivně čelit otroctví a zlu, neváhali bojovat za svobodu a státní samostatnost.*

V letošním školním roce plánuji projekt opět absolvovat. Letos budu musit do programu zahrnout další pomník na Praze 2, kde byl v zahradě Ztracenka odhalen pomník autorů Ladislava Sorokáče a Ondřeje Tučka. Sám autor, architekt Ondřej Tuček, k této netradičně pojímaní práci uvádí: *Životní osud Milady Horákové je krystalicky čistým zosobněním střetu člověka s absurdním a nelidským zlem. Náš návrh reflektuje tento střet zobrazením čistého bílého kamenného oblázku, který je drcen ze dvou stran hrubou silou, nepracovaných, surových balvanů. Neposkvřená bělost bílého mramorového oblázku, symbolizující nejen dobrotu a laskavost Milady Horákové, ale v přeneseném smyslu všech bojovnic proti totalitě, odolává v abstraktním smyslu nejen vnějšímu, hmatatelnému tlaku, ale i nehmotným silám, času a vodě. Balvany z černého žulového lomového kamene proti tomu symbolizují snadno identifikovatelné a hrozivé zlo, kterému málokdo dokáže otevřeně vzdorovat. Jsem zvědav, jak budou dílu rozumět devátáci.*

PŘÍLOHA

Smrt není spánkem, smrt nás rozdrťí

Jiří HEJDA

Smrt není spánkem, smrt nás rozdrťí
a odhodí jak přebytečný brak.
Rozšlápne, rozmáčkne a rozčtvrtí
jak puklý hrnec, prasklou sklenku, vrak.

Až nad tvým ložem lékař zavrtí
svou hlavou beznadějně, až se zrak
ti zakalí a hrdlo zaškrťí
se v agonii, nevěř na zázrak,

v poslední soud a ráj, snad tam že až...
Ne! Nevěř!! Ničeho se nedočkáš.
Svůj ráj i peklo prožils na světě.

Až umřeš, černý furgon sveze tě
jen do krematoria do Strašnic.
Smrt, to je konec. Pak už není nic.

<http://sonety.blog.cz/0706/jiri-hejda-smrt-neni-spankem-smrt-nas-rozdrti>

NĚKTERÉ ZE ZDROJŮ:

<http://www.miladahorakova.cz>

<http://www.pametnimista.usd.cas.cz>

https://zpravy.idnes.cz/odhaleni-pomniku-milady-horakove-praha-d9i-domaci.aspx?c=A151116_165623_praha-zpravy_mav

https://www.lidovky.cz/kultura/praha-ma-dalsi-zoubkuv-pomnik-tentokrat-jako-poctu-horakove.A101011_093922_In_kultura_glu

<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1925639-praha-hleda-podobu-pro-desaty-pomnik-milady-horakove>

<https://www.vets.cz/vpm/30724-kenotaf-milada-horakova/>

https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/pd_milada20091029.html

<https://prazsky.denik.cz/z-regionu/pamatnik-obetem-totality-v-prazske-ztracence-odhalila-i-dcera-milady-horakove-20181001.html>

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/archiv_tiskovych_zprav/archiv_listopad_2002_listopad_2006/pomnik_ii_odboji_odhalen_na_klarove.html

PŘISPĚLI:

Ivan BAUER – ZŠ Golčův Jeníkov | agentura Hobit

Lada BOHÁČOVÁ – Gymnázium Nad Alejí, Praha 6

Ludmila BURSÍKOVÁ – Gymnázium Opatov, Praha 4

Romana GROSÍČOVÁ – ZŠ Jeseník

Pavel HORÁK – ZŠ Okružní, Zlín

Jakub CHŘIBEK – ZŠ a MŠ Štěpánkovice

Petr KOČÍŘ – ZŠ UNESCO Uherské Hradiště

Pavel MARTINOVSKÝ – ZŠ Legerova | ZŠ Vratislavova, Praha 2

Anna MÁŠOVÁ – ZŠ a MŠ Horní Stropnice

Benedikt PINC – ZŠ Vratislavova, Praha 2 – Vyšehrad

Ivo REJCHRT – Gymnázium Dvůr Králové nad Labem

Magda STRÍBRNÁ – ZŠ a MŠ Štěpánkovice

Libor ŠMEJDA – ZŠ Špičák Česká Lípa

Vladislav VESELÝ – ZŠ a MŠ Josefa Kubálka Všenory

Zuzana VRÁNOVÁ – ZŠ Vratislavova, Praha 2 – Vyšehrad

Eva ZAJÍCOVÁ – ZŠ Pečky

Jana ZLÁMALOVÁ – ZŠ Jeseník

Tento sborník vyšel v rámci Dotačního programu MŠMT na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání pod č.j. MSMT104-24/2018-1, tento projekt má evidenční číslo 29230/2017-12.

METODICKÉ A DIDAKTICKÉ INSPIRACE

Pavel Martinovský a kolektiv

***JSOU OSMIČKY NÁŠ OSUD?
Sborník příspěvků vyučujících
v roce osmičkových výročí.***

NÁPADY Z PRAXE

***Vydala Asociace učitelů dějepisu ČR v roce 2018
v edici INSPIRACE***

***Příprava k tisku: Pavel Martinovský
Odborná garance: Martina Kalčíková
Obálka a grafická úprava: Hana Zítová
Korektury: Martina Kalčíková a Eva Zajícová***

***Na obálce je použit obrázek z Komenského
Orbis Sensualium Pictus, str. 5, Anno 1685.***

Vytiskl LK TISK v. o. s., Milevsko

ISBN 978-80-907447-0-7

